

Милосердя
врятує
світ.

ДОБРА СПРАВА

СІВАН 5784

213

ЧЕРВЕНЬ 2024

ГАЗЕТА БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН"

ОДЕСА

Видається за підтримки "Джойнт" JDC

International Fellowship
of Christians and Jews

П О С І Л 1 7 Т А М У З А

Вважається, що в історії єврейського народу 17 Тамуза (2024 р. — 23 липня) — день лих. Талмуд називає п'ять лих, що трапилися цього дня... У 2448 р. від створення світу, всього за сорок днів після отримання Тори на горі Синаї, євреї відлили Золотого Тільця, вчинивши тяжкий гріх ідолопоклонства. Мойсей, побачивши литу статую тільця та євреїв, що танцюють навколо нього, не зміг утримати скрижалі в руках, вони впали і розбилися... І хоча Мойсей все ж зумів вимолити у Бога прощення заблукалому народу, але цей день так і залишився нещасливим днем, бо гріх не був викуплений повністю. Майже за дев'ять століть сини Ізраїлю, що живуть на Землі Обітованій, знову почали поклонятися ідолам.

Були й інші, менш очевидні, гріхи. У 3338 році був зруйнований Перший Храм, втрачено землю і свободу... Народ засвоїв отриманий урок, покався і знову відновив Храм. І знову повторилася історія — люди знову стали забувати закони та встановлення Бога. У 3828 р., майже за п'ятсот років після руйнування

Першого Храму, Єрусалим був обложений римлянами. 17 Тамуза вони захопили місто. І знову за поразкою були руйнування Храму і

вигнання... Перше, вавилонське, вигнання тривало всього 70 років, а друге триває вже більше дев'ятнадцяти століть, і досі не скінчилося.

Причина, мабуть, у тому, що той, хто робить відкритий, кричущий гріх, швидше може розкаятися. Приховані ж вади виявити важче, бо від них важче позбутися, а значить — і покарання має тривати довше, щоб поступово призвести до виправлення. Тому 17 Тамуза — другий з постів, встановлених на згадку про руйнування храму.

Цього ж дня 165 р. до нашої ери Апостомос, намісник царя Антіоха, спалив Тору, зрозумівши, що найвірніший шлях поневолити євреїв — це завдати удару їхньому духовному надбанню; спалення Тори було початком гоніння на єврейство, та, приблизно, одною з головних причин повстання Маккавеїв. І, по-п'яте, цього дня у Храмі була поставлена статуя ідола. Згідно однієї версії, це трапилося в епоху Другого Храму і теж було одним із діянь Апостомосу: згідно з версією Єрусалимського Талмуду, це зробив цар Юдеї Менаше, який «затопив Єрусалим невинною кров'ю» і був ідолопоклонником. Дні між 17 Тамуза та 9 Ава теж вважаються жалобними. Ці три тижні називаються «Між тіснин». Цими днями заборонено слухати музику, влаштовувати урочистості, у тому числі весілля, стригти волосся, купувати або надягати вперше новий одяг, не починати їсти фрукти нового врожаю.

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Указом 1423/2021 Президент України Володимир Зеленський оголосив про введення нового свята — Дня Української державності, який щорічно відзначають 28 липня. «Точкою відліку ми вважаємо рік заснування Києва — столиці Київської Русі — України, яку не дарма називають місцем, де все починається», — сказав він під час виступу на параді на честь 30-річчя незалежності України та підкреслив, що Україна повертатиме своє — історичні та культурні цінності, які знаходяться за кордоном, що всі громадяни України «зі сходу та заходу, україномовні та російськомовні, мають бути однією сім'єю».

В наказі йдеться, що свято започаткували «з метою утвердження спадкоємності більш ніж тисячолітньої історії української держави,

спираючись на історію української державності, коріння якої йдуть від часів заснування міста Києва та розквіту держави за часів князя Київського Володимира Великого-державника. Князь показав цивілізаційний вибір Київської Русі, спадкоємцями якої є, зокрема, Галицько-Волинське князівство, Українська козацька

державна, Українська Народна Республіка, Західно-Українська Народна Республіка, Українська держава, Карпатська Україна та сучасна Україна.

Це свято — данина пам'яті до діяльності Тараса Шевченка, Миколи Костомарова, Володимира Антоновича, Михайла Драгоманова, Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Грушевського, інших видатних представників національної еліти, а також борців за державність та незалежність України. Кабінету міністрів України та місцевим держадміністраціям доручається забезпечувати підготовку та здійснення комплексу святкових заходів.

Всесвітній день народонаселення

Щорічно 11 липня з ініціативи Організації об'єднаних націй відзначається Всесвітній день народонаселення. Саме цього дня 1987 року чисельність населення Землі перевищила п'ять мільярдів.

Мета відзначення цього дня — привернути увагу до питань народонаселення, програм загального розвитку, пошуку вирішення спільних проблем.

У 2011 р. чисельність населення Землі сягнула 7 мільярдів.

За останніми прогнозами ООН, до 2050 року населення Землі може значно зрости. Країни-лідери за чисельністю населення — Китай, Індія та США.

1919 р., за часів Української народної республіки, Україна посідала 10 місце, 1955 р.— 14-е, 2000 р. — 25-е, 2018 р. 32-е.

За оцінками ООН, у 2050 році чисельність населення Землі становитиме майже 9 мільярдів осіб. Однак український внесок у наведену цифру, як передбачають і вітчизняні, і зарубіжні демографи, матиме мінусову позначку: кількість населення зменшиться на 30–40 відсотків.

В Україні зберігається непроста демографічна ситуація. Рівень смертності перевищує рівень народжуваності, свій негативний вплив надають міграційні процеси. З 24 лютого 2022 року зафіксовано 21 965 жертв серед громадянського населення України, зокрема 8 231 українців було вбито та 13 734 — поранено. Серед загиблих 3664 чоловіки, 2173 жінки, 260 хлопчиків та 203 дівчинки. За оцінками ООН, в Україні зараз є 5 914 000 внутрішньо переміщених осіб. Майже 8 мільйонів біженців з України зареєстровано у сусідніх країнах і по

всій Європі. За даними ООН, найбільше українських біженців зареєстровано у Польщі — 1,58 мільйона осіб, у Німеччині — 923 тисячі, у Чехії — приблизно 500 тисяч. З 24 лютого 2022 року до Канади в'їхало близько 100 тисяч українців, до США — понад 80 тисяч.

Кожних 10 секунд у світі народжується 26 дітей. Приріст особливо помітний у країнах Африки. Найбільша населена країна Євросоюзу — Німеччина — 82,9 млн., у Франції — 67,2, у Великобританії — 66,2 млн. У світі є 548 міст-мільйонників, у 33-х із них проживає понад 10 млн. У Токіо — 37 млн., в індійській столиці Нью-Делі — 29 млн., в Шанхаї — 26 млн. В ООН вважають, що до 2030 р. кількість міст-мільйонників зросте до 703.

Свята
в Україні

2
стор.

Ірина Мармер
Тамара Міансарова-
"Пусть всегда
будет солнце!"

3
стор.

Діє
"Гаряча
лінія"

4
стор.

Поради
господарці

4
стор.

Марк
Штейнберг
"Єврейський
щит СРСР"

5
стор.

Владислав
Кіткіч
"Відродження
в дитинство"

6
стор.

Аріадна Спектор
"Світ
змінюють
Творці"

7
стор.

Олександр та Лев
Шаргородські
"Політ
історичних дверей"

8
стор.

Віра
Шаховцева
"Люди
"Золотого віку"

9
стор.

Михайло
Гаузнер
"Неординарні
особистості"

10
стор.

Країна
Поезія

11
стор.

Посмішка

12
стор.

Служба "Мокед-Лакашіш" — 737-40-21; Служба "Харчування" — 737-40-11;
Програма "Медицина" — 737-40-27; Культурний центр — 737-40-13;
Служба волонтерів — 737-40-24; Волонтерська вітальня — 737-40-32;
Денний центр — 737-40-30

Новини світу, України, Одеси

80 країн та 4 організації підтримали підсумкову декларацію Саміту миру, що відбувся у червні у Швейцарії. Вона містить три пункти: ядерну безпеку (повернення під контроль України Запорізької АЕС), продовольчу безпеку (вільне судноплавство в Чорному морі), обмін полоненими «всіх на всіх» та повернення в Україну всіх незаконно вивезених з неї дітей. У цьому документі не було звертання безпосередньо до Росії.

На початок червня на чеську ініціативу із закупівлі артснарядів для України зібрано понад 1,6 млрд євро.

Швеція в пакеті допомоги на 1,3 мільярда євро передбачила передачу Україні радарів, що літають, які дозволять бачити російську територію на глибину в сотні кілометрів.

У травні армія РФ зазнала найбільших втрат з початку війни — у середньому понад 1200 військових на день.

Уряд Німеччини вперше після закінчення Холодної війни опублікував план дій у разі нападу Росії та масштабної війни в Європі. Він передбачає запровадження загального військового обов'язку та створення стабільного резерву військовослужбовців у 200 тисяч.

США обмежили удари американською зброєю (крім ракет ATACMS) на території РФ глибиною 100 км.

Президент США, Джо Байден після підписання угоди з безпеки з Україною заявив, що США спочатку надаватимуть системи протиповітряної оборони Patriot Україні, а лише потім переходитимуть до виконання своїх зобов'язань щодо постачання таких систем іншим країнам-замовникам.

Верховний головнокомандувач об'єднаними силами НАТО в Європі генерал Крістофер Каволі заявив, що Європа та США найближчими роками матимуть справу з більш "злою" Росією незалежно від того, як закінчиться війна в Україні, і НАТО вже зараз має до цього готуватися.

Франція оголосила про передачу Україні винищувачів MiG-2000 та початок підготовки пілотів та механіків для обслуговування літаків.

Нарендра Моді втретє став прем'єр-міністром Індії.

100-РІЧНИЙ ЮВІЛЕЙ!

Фейга Ізраїлівна Гольдштейн народилася в Одесі 22 червня 1924 року. Батько був робітником, мати — домогосподаркою. Через два роки народився брат Рафаель. Вчилася Фейга у школі №103, а також у музичній школі. Останні класи освітньої

школи поєднувала з навчанням у вечірній консерваторії за класом фортепіано. Коли почалася Велика Вітчизняна війна, батько пішов на фронт, був тяжко поранений і повернувся зі шпиталю інвалідом. Мама і брат евакуювалися до Херсона, а коли фронт став наблизитися до міста, вся родина з військами Радянської Армії просувалася до Сталінграда. Місто було зруйноване, довелося переїхати на Урал, у місто Серов. Там Фейга із братом працювали на оборонному заводі. Вона — зварювальницею, а брат — на верстаті. Через невеликий зріст він ледве діставав до верстата — йому підставляли ящик.

Після капітуляції Німеччини родина повернулася до Одеси. Консерваторію Фейга не закінчила — треба було здобувати спеціальність, і вона вступила до будівельного технікуму. Після його закінчення Фейга Ізраїлівна працювала в Управлінні військового округу, потім в Інституті припортової

автоматики, брала помітну участь у будівництві нафтопроводу.

Музику вона любила і не розлучалася з нею протягом усього життя, була репетитором. Брат працював головним інженером на «Кислородмаші», а потім на Заводі медичного обладнання.

У Фейги Ізраїлівни була дочка Елла, яка все життя була їй опорою. У 2024 році вона померла.

Фейга Ізраїлівна бере участь у програмах "Патронажне обслуговування", "Медицина", "Мокед-Локашиш", "Прокат реабілітаційного обладнання". Вона вдячна Хеседу та його керівництву за допомогу та дбайливе ставлення до неї соціального працівника та куратора.

Адміністрація БФ "Хесед Шаарей Ціон" вітає Фейгу Ізраїлівну Гольдштейн зі 100-річчям від дня народження та бажає дорогому ювіляру до 120 років залишатися у доброму здоров'ї!

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЕСПЕРАНТО

Немає у світі країни, яка вважала б мову Есперанто своєю державною мовою, бо ця мова не належить будь-якій одній країні. Вона належить усім країнам, усьому людству. Її задумав створити Людвік Заменгоф. Мета — дати світові єдину для всіх мову міжнародного спілкування, другу — після рідної. І він із цим упорався, видавши 26 липня 1887 року підручник та словник. Цю дату як Міжнародний день Есперанто святкують у 120 країнах світу — членах Всесвітньої Есперанто-Асоціації. На думку Л. Заменгофа, "Внутрішня ідея есперанто така: на нейтральній мовній основі прибрати стіни, що розділяють племена, і привчити людей до того, щоб у своєму ближньому вони бачили тільки людину і брата".

Переваги есперанто, порівняно з іншими мовами світу, дуже суттєві. Легкий для вивчення — граматику складається з 16 простих правил, які не мають винятків. В алфавіті 28 букв, кожній відповідає один звук. Слова як пишуться, так і вимовляються. Наголос у всіх словах один — на передостанньому складі. Есперанто — виразна і мелодійна мова, нею видаються газети та журнали, мовлять радіостанції, в інтернеті вона займає одне з провідних місць, на ній надруковані підручники та словники, тисячі літературних та документальних творів усіх жанрів як оригінальних, так і перекладених з різних національних мов, безліч пісень, збірки

прислів'їв та приказок. Розвиток мови контролює Академія Есперанто, що включає на своїх засіданнях у лексику есперанто нові слова. Есперанто на офіційному рівні викладають в Угорщині та Китаю.

Серед прихильників есперанто були Л. М. Толстой, М. Горький, Жюль Верн, Махатма Ганді, Б. Шоу, Р. Уеллс, Р. Тагор, Р. Роллан, Д. Толкін, Г. Гаррісон, В. Я. Єрошенко, Лу Сін, А. Барбюс, Ф. Нансен, Л. Люм'єр, Н. Хікмет, А. В. Луначарський, М. В. Ісаковський, Н. І. Кузнецов, В. Г. Мессінг, К. Е. Ціолковський, А. Пуанкаре, А. Ейнштейн та багато інших видатних людей.

Всесвітня Есперанто-Асоціація здійснює свою діяльність у рамках консультативних зв'язків з ЮНЕСКО, об'єднує не лише делегатів з різних країн, але також з міжнародних, державних, професійних та інших асоціацій та спілок.

Існують міжнародні есперантські товариства медиків, математиків, залізничників, шахістів, письменників, поетів, журналістів, вегетаріанців, колекціонерів, туристів та ін.

Крім того, мова есперанто була однією з офіційних мов європейської мікродержави Мореснет, або Нейтральний Мореснет, площею близько 3,5 км², яка існувала у 1816–1920 роках. Нею одночасно керували три держави: Німеччина, Бельгія та Нідерланди. Саме слово "Есперанто" у перекладі означає "той, що має надію". Саме так, "Doktoro Esperanto" — доктор

який Сподівається, підписався Л. Заменгоф під першим підручником есперанто.

Есперантисти мають свій гімн «Надія», символом есперанто у 1892 р. стала зелена п'ятикутна зірка, сенс якої — надія на п'яти континентах. А на I Всесвітньому конгресі есперантистів у французькому місті Булонь-сюр-Мер у 1905 р. було затверджено есперантський прапор — зелений прямокутник з білим квадратом у лівому верхньому кутку та п'ятикутною зеленою зіркою на його тлі. У 1889 році в брошурі "Adresaro", що містить адреси першої тисячі есперантистів, було надруковано 51 прізвище одеситів-есперантистів. Перший осередок шанувальників есперанто в Україні створили в 1890 році в Одесі. Перший підручник Есперанто в Україні видав Михайло Юрків (Тернопіль) у 1907 році. В 1913 році під редакцією Ореста Кузьми виходить перше українське есперантське періодичне видання — журнал Ukraina Stelo (Зоря України). 1988 року створено Одеський міський есперанто-клуб "Біла акація". 21 травня 1989 року створена Українська Есперанто-Асоціація. В Україні також є Благодійний фонд «Есперо» імені Василя Єрошенка. Філія "Білої акації" розпочала свою діяльність у БФ "Хесед Шаарей Ціон" (вул. Ніжинська, 77/79) з 2006 р., де до епідемії ковіда проводилися засідання клубу та есперанто-курси. У 2023 р. курси для бажаючих вивчати есперанто відновили свою роботу. Сподіваємося, що 26 липня есперантисти Одеси покладуть квіти до пам'ятника Л. Заменгофу (автор — Микола Васильович Блажков), розташованому за адресою вул. Дерибасівська, 3.

Семен Вайнблат

СВЯТКУЙТЕ, ЯКЩО Є ЧАС І БАЖАННЯ!

Шановні читачі!

У нашій газеті ми з номера в номер публікуємо статті, нотатки або коротку інформацію про Всесвітні, Міжнародні або будь-які інші свята, які на вас чекають наступного місяця.

Серед них — державні свята України та Ізраїлю, знаменні дати, що мають міжнародне значення, дати, що відзначаються на домашньому рівні.

Ми завжди повідомляємо про деякі з них раніше, щоб ви могли до них добре підготуватися та відсвяткувати за всіма правилами.

Але, зрозуміло, не про всі свята ми маємо можливість розповісти докладно, бо в усьому світі стільки свят, що якщо їх усіх

відзначати, то ми не матимемо часу ні для роботи, ні для відпочинку.

Для того, щоб ви хоча б приблизно розуміли, які існують звичайні та незвичайні свята, ми публікуємо їхній список без описів. Якщо хоча б один із них вас зацікавить, наберіть у Гуглі його назву — і ви отримаєте достатню інформацію про те, чи хочете ви відзначити це свято чи ні.

1 липня — Міжнародний день анекдоту та жартів; Міжнародний день курячих крилець; День винаходу сонцезахисних окулярів; **2 липня** — Всесвітній день НЛО; Міжнародний день собак; **3 липня** — Міжнародний день кидання каменю; Всесвітній день без поліетиленових пакетів; **4 липня** — День смаження яєчні на тротуарі; День музики в стилі кантрі; **5 липня** — День механічного олівця; **6 липня** — День народження

американського долара; Всесвітній день поцілунку; **7 липня** — Всесвітній день шоколаду; **9 липня** — День моди; **10 липня** — День народження футбольного свистка; День «Не наступити на бджолу»; День пікніка з плюшевим ведмедиком; **12 липня** — День різнокольорових очей; День паперового пакета; Всесвітній день шашлику; **13 липня** — Міжнародний день головоломки; **16 липня** — День подяки морській свинці; Всесвітній день змії; **17 липня** — День Хот-дога; **20 липня** — Міжнародний день торта; **21 липня** — Міжнародний день нездорової їжі; Міжнародний день морозива; **24 липня** — День народження розчинної кави; **26 липня** — День «Все або нічого» або День крайнощів; **27 липня** — День ходіння на ходулях.

ТАМАРА МІАНСАРОВА – „ПУСТЬ ВСЕГДА БУДЕТ СОЛНЦЕ!”

У 1980-ті роки польський журнал «Панорама» визначив четвірку найпопулярніших співаків за останню чверть століття. За версією журналу до списку найкращих увійшли Едіт Піаф, Карел Готт, Шарль Азнавур та Тамара Міансарова. Для старшого покоління радянських людей у 60- 70-ті роки ХХ століття вона була справжньою «зіркою!»

Народилася легендарна співачка 5 березня 1931 року в Єлисаветграді, який тоді називався Зінов'євськом, у мистецькій родині. Батько Ремньов Григорій Матвійович був професійним актором, мати Алексеева Анастасія Федорівна – співачкою. До переїзду в наше місто вони працювали в Одеському музичному театрі драми і комедії. Таким чином, захоплення музикою у дівчинки було спадковим. Про Тамару можна сказати, що співати вона почала раніше, аніж говорити. Батьки ще немовлям брали її на репетиції хорової капели у Зінов'євську. Хоча в нашому місті родина прожила недовго (ще до початку Великої Вітчизняної війни переїхала до Мінська), Єлисаветград-Зінов'євськ-Кірово (Кіровоград) запам'ятався юній Тамарі Ремньовій на все життя.

Ще б пак! Хіба можна забути свій перший виступ перед великою кількістю глядачів? На сцені Палацу культури на одному з концертів 4-річна дівчинка продемонструвала всі свої таланти: спів, танок і художнє читання. Наступного дня Тамара Ремньова проснулася знаменитою. У місцевій газеті з'явилася рецензія на концерт, в якій її – наймолодшу учасницю, хвалили. В архіві співачки збереглось фото її дебюту на кіровоградській сцені, яке розміщене в Інтернеті (на знімку).

На відміну від більшості сучасних «зірок», Міансарова здобула ґрунтовну музичну освіту. У 1951 році після закінчення музичної школи-десятирічки при Мінській консерваторії Тамара Ремньова вступає на фортепіанне відділення Московської консерваторії, виходить заміж за піаніста Едуарда Міансарова. Викладачі звернули увагу на її красивий голос (ліричне сопрано), і вона почала факультативно навчатися ще й на вокальному відділенні. Після того, як в 1957 році Міансарова отримала диплом концертмейстера, перед нею постала дилемма: гра на фортепіано чи естрада.

І вона обрала пісню! Уже в 1960 році Тамара Григорівна виступає у Московському музик-холі, співає у популярному спектаклі «Когда зажигаются звёзды» разом з Марком

Бернесом та іншими зірками радянської естради. У 1962 році вона перемагає на пісенному конкурсі на VIII Всесвітньому фестивалі молоді і студентів у Хельсінкі. У наступному році Тамара Григорівна стає лауреатом найпрестижнішого у ті часи фестивалю у польському місті Сопоті.

Її виступ був по-справжньому триумфальним, а пісня «Солнечный круг» («Пусть всегда будет солнце!») стала «шлягером» (в СРСР її знали та співали малі й старі). Міансарова – перша й неперевершена виконавиця цієї пісні, яка стала її візитною карткою.

От як про це згадує Тамара Григорівна: «В Сопоте удачу мне принесла песня Аркадия Островского на стихи Льва Ошанина «Солнечный круг», которую ЦК ВЛКСМ выкупил специально для участия в этом фестивале. У этой песни, кстати, интересная история. Ещё в 28-м году в журнале «Родной язык и литература» появились стихи маленького мальчика Кости Баранникова: «Пусть всегда будет солнце, пусть всегда будет небо...».

Потом Чуковский включил их в книгу «От двух до пяти». В начале 60-х художник Чарухин выпустил плакат «Пусть всегда будет солнце», а Ошанин, увидев плакат, использовал это четверостишие для песни. Правда, не всем понравился мой выбор, мне говорили, что для такого фестиваля нужно бы что-то посерьёзнее. Игорь Ганов руководил ансамблем, который даже не хотел репетировать со мной. Но успех у песни был сумасшедший...»

А виконувала її Міансарова, за спогадами очевидців-музикознавців, таким чином: «Тамара пела эту песню на все лады: сдержанная, мужественная в начале интонация сменяется в припеве – чистом и ясном, будто звук пионерского горна – совершенно такой же детской, звенящей, удивленной нотой, а слова «пусть всегда будет мама» воспринимаются как самое потаённое, которым ребёнок может поделиться только вот сейчас, а потом уже никто не будет этого знать. Потому что ребёнок вырастет... И тут же трогательное в

своей наивности самоутверждение: пусть всегда буду я! – прямым, чистым, освобождённым звуком. Неожиданное решение первого и последнего куплетов, исполненных мальчишеским дискантом, пришло к певице не случайно: она сама пережила ужасы оккупации в детстве и потому посмотрела на эту песню не так, как все, а глазами ребёнка, пережившего войну».

Не менш популярною, ніж у СРСР, Міансарова була в Польщі, де її називали «московським соловейком» і навіть присвятили нові духи під назвою «Тамара».

Усього в репертуарі Тамари Григорівни понад 140 пісень, найпопулярніші з них: «Мелодия любви», «Глаза на песке», «Для тебя», «Город спит», «Летка-Енка», «Первые шаги» («Топ-топ, топает малыш»), «Кенгуру», «Мамин праздник», «Рыжик» («Руды-рыдз»), «Давай никогда не ссориться», «Чёрный кот», «Бабушка, научи меня танцевать чарльстон», «Иван да Марья», «Берёза», «Руки» та ін.

Співачка блискуче виконувала пісні українських композиторів: Ігоря Поклада «Коханий», «Ой, летели дикие гуси», «Забудь»; Володимира Вірменича «Чорнобривці». У 1972 році їй присвоюють

почесне звання заслуженої артистки Української РСР. Своєю творчістю Тамара Григорівна доводила, що виконання естрадної пісні також може бути високим мистецтвом. Музикознавці про це пишуть так: «Каждая песня в её исполнении – это законченные и ювелирно отделанные вокальные произведения, на глазах у зрителей превращающиеся в маленькую повесть или новеллу со своей режиссурой, мизансценами, пластикой. Интонационными штрихами, неуловимыми нюансами актриса придаёт произведению иногда совершенно необычное, но в то же время очень сильное по эмоциональному воздействию звучание».

Тепло згадує Тамару Григорівну відомий московський рок-музикант (виступав у групах «Машина времени», «Цветы», «Арсенал»; один з лідерів колись популярної рок-групи «Второе дыхание») Ігор Дегтярюк. Він – також

уродженець Кіровограда. Розповідаючи історію «Второго дихання», зазначає: «А мы с Колей пошли работать к Тамаре Миансаровой. Тамара Григорьевна – великолепная женщина. Во-первых, она отлично знала и джаз, и рок-н-ролл, и была очень тонким, спокойным человеком. Во-

вторых, она – первая советская певица, ставшая лауреатом фестиваля в Сопоте с песней «Пусть всегда будет солнце!». Первая поездка у нас была в Горький, потом – в Омск, потом мы проехали всю Волгу, от Набережных Челнов до Волгограда. Весь курортный сезон мы провели, выступая в Ленинграде. Но как бы с ней ни было хорошо, мы решили от нее уйти, потому что одно дело – быть аккомпанирующим составом, и совсем другое дело – играть свою музыку».

Було це у 1972-1974 роках. На вершині популярності тхось з дуже впливових осіб, які завдяки владі могли вирішувати долі людей, «заборонив» Міансарову: її відлучили від радіо й телебачення, не випускали на гастролі навіть у соціалістичні країни, розмагнічували плівки із записами її пісень. Розпукали чутки, що співачка з своїм четвертим чоловіком Марком Фельдманом виїхала в Ізраїль.

Тамара Григорівна змушена була піти з Москонцерту, притулок їй надала Донецька філармонія. Міансарова багато гастролювала у невеликих містах, райцентрах та навіть селах Радянського Союзу; бувала з концертами і в рідному Кіровограді. Таке покарання (відлучення від великої сцени) тривало... 17 років, аж до 1988 року! Тільки після цього її творчість дістала належне визнання.

Міансарова повернулася у Москву. З 1988 по 1996 рік вона професор Російської академії театрального мистецтва (колишнього ГИТИСу), викладала в ньому вокал. Її учнями були нині добре відомі виконавці Аліка Смехова, Лада Маріс, Максим Ситниктаін. З 1996 року Тамара Григорівна – народна артистка Росії. У 2005-му отримала іменну зірку на «Площі зірок» у Москві. Та найбільше з усіх своїх нагород Міансарова цінує звання «Почесного громадянина м. Донецька» за те, що шахтарська столиця України прихистила її у найскладніший період життя. Нещодавно вийшов компакт-диск старих популярних пісень Міансарової у новому аранжуванні, яке здійснив музикант і композитор, її син Андрій Міансаров. Аджегарні пісні – не старіють!

За матеріалами краєзнавця та історика Володимира Боська,

Ірина Мармер

С В Я Т К У Є М О Ш А В У О Т !

За традицією учасники проекту «Кешер дорот» зібралися на святкову зустріч, присвячену Шавуоту. Вона проходила у кафе на літньому майданчику пляжу Ланжерон. Усього було 15 учасників – предствників 4 різних поколінь.

Цього разу пройтися слідами історії одного з найважливіших свят єврейського народу і згадати основні заповіді Тори нам допоміг Валентин Ройтман.

У Шавуот ми бажаємо один одному: «Прийми Тору з радістю, і нехай вона увійде

всередину тебе». Це означає, що недостатньо тільки «прийняти її» – необхідно усвідомити і цінувати цей дар, і єдиний спосіб показати це Всевишньому – вчити Тору і виконувати заповіді!

Лекція справила на учасників найблагодатніше враження і, звісно ж, атмосфера морського узбережжя та морозиво додали чудового настрою і радості від спілкування!

Світлана Новаковська

УВАГА!

Діє

«Гаряча лінія»

ТЕЛЕФОНИ

“ГАРЯЧОЇ

ЛІНІЇ”

Шановні клієнти Благодійної Фундації «Хесед Шаарей Ціон»!

У такий непростий час ми розширили роботу “Гарячої лінії” (Call Center), яка працює з 3 квітня 2020 р. Вона створена для тих, хто самотній.

Якщо ви зіткнулися з проблемами, які виникли під час карантину, і поряд немає нікого, хто міг би вам допомогти, звертайтеся до співробітників та волонтерів Хеседи, які обслуговують “Гарячу лінію”.

Вони намагатимуться надати вам допомогу.

Ви можете звертатися з будь-яких гострих питань за номерами телефонів, які наведені поруч, з 10.00 до 15.00 у робочі дні:

З мобільного:	З міського:
0948634720	7934720
0948634710	7934710
0948634740	7934740
0948634770	7934770
0948634780	7934780
0948634810	7934810
0948634760	7934760
0948634790	7934790

Не винятком є телефонний зв'язок з вашим куратором, але просимо поставитися з розумінням до переважності співробітників БФ «Хесед Шаарей Ціон».

Ми завжди раді допомогти вам!
Бережіть себе!
Будьте здорові!
З повагою,

Діана Боровик

Н О В И Н И

З

І З Р А Ї Л Ю

ЦАХАЛ продовжує наземну операцію в Газі, знищуючи інфраструктуру ХАМАСу та ліквідує бойовиків. Найінтенсивніші бойові дії ведуться в районі Рафаха (Рафіаха). Військові та сили прикордонної поліції діють в Юдеї та Самарії. У відповідь на ракетні обстріли та атаки безпілотників армія Ізраїлю завдає ударів по об'єктах “Хезболли” в Лівані.

300 нащадків німецьких нацистів приїхали підтримати Ізраїль і пройшли маршем по Беер-Шеві, Ашкелону, Зіхрон-Якову, Нетанії та Тверії.

Армія оборони Ізраїлю повністю взяла під контроль Філадельфійський коридор, тобто весь кордон між Єгиптом та Газою, тим самим відсікаючи сектор від зовнішнього світу та відновлюючи свої кордони.

Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш заявив про рішення включити Ізраїль до чорного списку країн, які завдають шкоди дітям у зонах збройних конфліктів.

ЦАХАЛ звільнив із полону чотирьох живих ізраїльських заручників.

Лідер ізраїльської опозиції Бені Ганц оголосив про вихід зі складу уряду через розбіжності з прем'єр-міністром Нетаньяху щодо повоєнного майбутнього сектору Газі.

У 2023 р. Ізраїль посів друге місце у світі за кількістю компаній, які займаються розробками у сфері штучного інтелекту.

На військово-морську базу в Хайфі прибув побудований США новий десантний корабель “Комеміют”, який має стратегічне значення для ВМС ЦАХАЛУ.

Вірменія оголосила про визнання “держави Палестини”.

ХАМАС виявив готовність передати ФАТХ громадянське управління сектором Газі. Біля будівлі Кнесету в Єрусалимі відбулася багатотисячна демонстрація, учасники якої вимагають відставки уряду та проведення дострокових парламентських виборів.

З 1 липня громадяни країн із безвізовим доступом до Ізраїлю, включаючи Україну, мають подати заяву на отримання дозволу на проживання до 90 днів.

У Кнесеті обговорюється закон про призов до армії ультрарелігійних юнаків, яким виповнилося 18 років.

Відповідно до звіту Стокгольмського інституту дослідження проблем світу у списку ядерних держав Ізраїль перебуває на восьмій позиції, обігнавши за кількістю боєголовок Північну Корею, та має можливість атакувати ядерну зброю із землі, з повітря та моря.

“Прокат реабілітаційного обладнання”

Шановні клієнти Хеседи!

Нагадуємо, що у нас працює програма “Прокат реабілітаційного обладнання”, в якій ви можете взяти за потреби в тимчасове користування таке медичне обладнання для полегшення повсякденного життя та реабілітації: милиці пахвові та підкокітні,

тростини звичайні та чотирьохпорні, ходунки звичайні або на колесах, приліжкові туалети, багатофункціональні ліжка, сидіння для ванної, сходинки для ванної, інвалідні візки, протипролежневі системи, поручні для ванної та туалету, підголовники та ін.

П О Р А Д И

Г О С П О Д А Р Ц І

Болгарський або солодкий перець. Грейпфрутовий еліксир

Болгарський перець дуже корисний. У міру дозрівання його колір змінюється від зеленого до жовтого, помаранчевого і потім вже червоного.

Солодкий перець будь-якого кольору багатий на вітаміни С, А, В6 і В9, а також вважається відмінним джерелом клітковини. Однак найбільшу концентрацію вітамінів і антиоксидантів будуть містити найстиглиші, тобто червоні перці – адже чим довше їх не зривати, тим солодшим і поживнішим він стає.

Червоний колір перцю надає поєднання бета-каротину з лікопіном. Також з ними організм отримує найбільшу кількість флавоноїдів або фітонутрієнтів – природних сполук, які підтримують баланс гормонів і допомагають при серцево-судинних захворюваннях.

Жовтий та помаранчевий перець багатий двома важливими антиоксидантами, необхідними для здоров'я очей – лютеїном та зеаксантином, тоді як у червоному ці речовини містяться у менших кількостях.

Зелений перець – найбільш гіркий, тому що в ньому міститься менша кількість цукру та вуглеводів. Однак ці відмінності досить незначні, а найкращою рекомендацією буде змішувати в одній тарілці болгарські перці всіх кольорів, щоб різні речовини в них давали особливо потужний ефект для організму.

Болгарські перці найкраще їсти свіжими та сирими. Вітамін С та багато вітамінів групи В чутливі до нагрівання та розчиняються у воді. Тому приготування перцю з використанням високої температури, особливо якщо йдеться про страву, яка потребує тривалого томління, може зменшити кількість корисних речовин, які міг би отримати організм.

Якщо ж ви вирішите зварити солодкий перець, не зливайте воду в кінці приготування, адже всі вітаміни та антиоксиданти тепер містяться в ній. Таку рідину можна перелити в пластикову ємність і залишити в морозильній камері, щоб пізніше використовувати при приготуванні інших страв як овочевий бульйон.

Грейпфрутовий еліксир

Він дуже смачний, має приємний полунишний аромат і гарний лікувальний ефект при гіпертонії та захворюваннях серцево-судинної системи. Декілька ковтків такого еліксиру після обіду здатні спалити майже половину калорій, отриманих під час їжі. Але головне – він сприяє ефективному виведенню з організму надлишків холестерину, і нормалізує обмін речовин, допомагає справлятися з токсинами, шлаками та несприятливою екологією.

Великий стиглий грейпфрут, бажано холодний (з холодильника), треба розрізати навпіл, столовою ложкою вибрати м'якоть. Потім разом із столовою ложкою меду помістити в блендер і довести до консистенції пюре.

ПРИТЧИ

КОЛИ ТРЕБА ДОПОМАГАТИ?

Їдуть дід із онуком дорогою. Бачать, віз якогось селянина потрапив у яму, той намагається витягнути його з ями, але ніяк не виходить. Дід кивнув онуку і вони допомогли селянинові витягти віз.

Їдуть далі. Бачать таку ж картину: віз у яму впав, поруч сидить селянин і плаче. Дід мовчки глянув на це і поїхав далі, ніяк не відреагувавши.

Онук у нього й питає:

— Діду! А чому ми не допомогли цьому селянинові?
— Допомогти плакати?

СЕКРЕТ

Одного старця запитали:

— Кажуть, ви найжиттєрадісніша людина в селі?

— Так, кажуть. Але в мене не більше щастя, ніж у когось із моїх односельців.

ПРИТЧИ

— Але на вашому обличчі не помітно слідів смутку!

— А чи є щось, від чого варто засмучуватися? Навіть якщо і є, чи це допоможе?

— Яка велика мудрість! Справді, сумнічого корисного не приносить. Чому ви не розкажете про цей секрет односельчанам?

— Розповідав. Ось і вам розповів. А чи зможете ви використати цю мудрість?

ВИБІР ЧОЛОВІКА

Мати каже дочці:

— Вибір чоловіка – відповідальна справа. Ось подивися на тата. Він може відремонтувати все, що завгодно: і машину, і електрику, і сантехніку ... І меблі, якщо поламається ...

Донька відповіла:

— Я зрозуміла, мамо! Якщо я знайду собі такого чоловіка, як ти кажеш, у мене ніколи не буде нічого нового.

Марк Штейнберг

“ЄВРЕЙСЬКИЙ ЦИТ СРСР”

Продовження. Початок у № 177

“САЛЮТ, МАРІЯ” ТА “АЛЬБА-РЕГІЯ”

Скорочено

“САЛЮТ, МАРІЯ” ТА “АЛЬБА-РЕГІЯ”

Реальна героїня цих фільмів народилася у 1900 році в містечку Велика Олександрівка біля Херсона. Батько її, Абрам Самуїлович Фортус, був відомим на той час у Херсоні банкіром і власником кількох пароплавів.

Доньку він назвав Мір'ям і це ж ім'я дав одному зі своїх пароплавів, благословляючи таким чином доньку на успішне плавання бурхливим життєвим морем. Здається, однак, він був би в шоці, доживши до її “Одісеї”. Бо порівняно з подвигами Мір'ям нікчемними здаються справи будь-яких джеймсондів.

З 1918 року Мір'ям — у лавах більшовиків. Утім, вони перейменували її, і все життя звалася вона Марією Олександрівною. І майже до кінця днів своїх працювала у шпигунських структурах СРСР. Херсон, де жила Марія, був окупований німцями, потім — французами, англійцями, греками. Марія шпигувала серед усіх окупантів. Із цим періодом пов'язаний її роман, кохання, як то кажуть, — на все життя. Марія закохалася в матроса з французького міноносця. Він був іспанцем, його звали Рамон Касанеляс Люк. Рамон відповідав їй взаємністю.

Зрозумівши, що новий знайомий не тільки щиро в неї закоханий, а й поділяє її революційні погляди, Марія почала активно залучати його до діяльності місцевої нелегальної групи, яка вела підривну роботу серед іноземних матросів.

Але згодом масові антивоєнні виступи французьких моряків у портових чорноморських містах змусили уряд Франції відкликати свій флот. Залишив Херсон і Рамон, не знаючи, що разом із коханою він залишає на українському березі свою майбутню дитину.

1919 року, коли французи залишили Херсон, Марія була вагітна і незабаром народила сина, якого назвала на честь батька Рамоном. Але не з її характером було сидіти вдома і прати пелюшки. Щойно в Херсоні встановилася радянська влада, їй запропонували роботу в місцевій ЧК.

Події громадянської війни розгорталися на півдні непередбачувано. За якусь мить усе змінилося, червоні почали відступати, не встигаючи навіть евакуювати державні установи з їхньою документацією.

Найбільше боялися за секретні папери чекісти. Щоб не ризикувати, їх закопали в лісі. Там також сховали й реквізоване в буржуазії золото та срібло. А найцінніші вироби та діаманти було вирішено перевезти до Києва. Цю місію взялася виконати Марія. Вона зашила цінності в спеціальний пояс, обгорнула ним себе кілька разів, після чого знову, як і нещодавно, виглядала вагітною.

У супроводі чекіста — нібито чоловіка — вона пішки вирушила в небезпечну подорож. Дорогою натрапляли на численні банди, загонами місцевих отаманів і революціонерів. Одного разу їх навіть спробували обшукати, але Марія влаштувала таку істеріку, що “подружжя” відпустили, і все обійшлося.

Майже місяць добиралися до Києва і дійшли, напівголодні й босі, бо взуття повністю розлізлося. У кабінеті начальника ВУЧК Марія, виклавши на стіл цінності, відчула таку втому, що ледь не знепритомніла. Із Києва її відправили до Єлизаветградської ЧК, тепер вже на оперативну роботу. Одного разу виникла надзвичайна ситуація: бандити захопили Марієних колег і вимагали викуп. Потрібно

суми не було. Хтось запропонував попросити в Нестора Махна — його головний штаб знаходився неподалік. Марія під виглядом вчительки прийшла до весільного отамана.

— Батьку, дай грошей на школу, — почала слізно просити. — Діти голодують, писати нічим, підручників немає.

Дружина Нестора Івановича, Галина Кузьменко, яка перебувала поблизу, пожаліла і вмовила чоловіка допомогти. Грошей вистачило, щоб звільнити товаришів. Цей випадок наштовхнув на думку впровадити Марію в махновську армію.

Вона погодилася беззастережно. Спочатку влаштувалася медсестрою в евакопункт на станції П'ятихатки, де частенько лікувалися поранені махновці. Потоваришувавши з черговою групою бійців, за якийсь час вона подалася разом із ними в один із махновських загонів. Там продовжувала лікувати хворих і поранених, водночас повідомляла червоним про пересування і плани махновців.

Але одного разу сталося непередбачуване: хтось із близького оточення Махна впізнав у ній учительку, яка приходила просити гроші на школу. Довго розбиратися не стали. У цей час армію Махна переслідували загонами Червоної армії. Тож разом з іншими захопленими червоноармійцями Марію вивели в поле, пролунав залп... Коли місцеві селяни навідалися на місце розстрілу, то помітили, що хтось подає слабкі ознаки життя. Це була Марія Фортус. Куля, що влучила у великий мідний гудзик, застрягла біля серця. У лікарні розвідниці вдалося врятувати життя, і через деякий час її переправили до своїх.

Одним розстріл не змусив Марію відмовитися від своєї моторошної роботи, і після одужання вона повернулася на службу, тепер вже в Одеську губчека.

Вона активно брала участь у розробці закордонних білоемігрантських організацій. Як господиня явочної квартири приймала посланців білого генерала Булак-Булаховича, який осів у Румунії і звіди заслав агентів на південь Росії для збору інформації та підготовки терактів. Один із колишніх царських офіцерів викрив її і вирішив розправитися. Призначив побачення і коли Марія прийшла — вистрілив впритул. Але в неї вистачило сил вистрілити вслід, наповал. Поранення Марії виявилось важким, але й цього разу вона вижила. Після складної операції та одужання лікарі заборонили використовувати Марію на оперативній роботі.

Марію відрядили на навчання до Москви в Комуністичний університет трудящих Сходу. Там і відбулася подія, про яку вона всі ці роки мріяла, — зустріч, причому випадкова, з коханим — Рамоном, батьком її сина. Він був політемігрантом і розшукував Марію на півдні України. А доля знову звела їх у Москву, подарувавши кілька років щасливого життя. Вони одружилися. Рамон у цей час закінчив Комуністичний університет імені Свердлова, працював у виконавчому комітеті Комінтерну.

У 1929 році Рамона, по лінії Комінтерну, направили спочатку до Мексики, потім до Іспанії. Радянська зовнішня розвідка вирішила відправити до нього Марію.

Імпозантна, модно вбрана латиноамериканка з уругвайським паспортом, оформленим на ім'я Хулії Хіменес Кардена, прибував один з іспанських портів туристичному теплоході. Вона досконало володіла іспанською мовою, тому ніхто не міг навіть запідозрити, що ця чарівна леді — розвідниця.

Її перебування в Іспанії було досить непростим. Політична ситуація там загострювалася. Режим посилював репресії проти комуністичної партії, вона була змушена піти в підпілля разом із Рамоном, обраним генеральним секретарем компартії Каталонії. Вона добувала інформацію про збройні сили Іспанії та відсилала в Центр.

Усе це — в умовах стеснення, встановленого місцевою спецслужбою. Утім, головної іпостасі Марії контррозвідка не розгадала, і коли Рамона заарештували, Марію як іноземку просто видворили із країни. Вона опинилася на півдні Франції. Через кілька місяців, дізнавшись про звільнення чоловіка, таємно повернулася.

У той час Рамона висунули кандидатом у депутати іспанського парламенту від комуністичної партії. Однак незадовго до виборів його автомобіль потрапив в підлаштовану іспанською спецслужбою катастрофу. Рамон загинув на місці. Незважаючи на такий удар і на те, що через незаконний перехід французько-іспанського кордону її могли будь-якої миті заарештувати, Марія залишалася в Іспанії до 1934 р.

Після повернення до Москви, вона перейшла в Комінтерн, ставши відповідальним секретарем іспанського видання журналу “Комуністичний інтернаціонал”. Про роботу розвідувальної мережі Комінтерну сьогодні написано чимало, але про Марію — немає жодного слова. Мабуть, вона керувала однією з ділянок закордонної роботи. І нарешті, зустрілася з Рамоном-молодшим, який перебував під опікою Комінтерну. Мати виявляла в характері сина дедалі більше спільних рис із батьком. Це її тишило і водночас лякало. “Нам досить у сім'ї революціонерів”, — говорила вона синові.

Але коли Рамону виповнилося 16 років, керівництво Комінтерну запросило її на бесіду. Для офіційної поїздки до Іспанії готували групу активістів, щоб вести там роботу з молоддю. Рамон добре знав іспанську, підходив за всіма критеріями, та й сам рвався туди. Згнітивши серце, Марія дала згоду. Утім, через рік Рамона відкликали до Москви, де він вступив до школи військових льотчиків.

Однак доля військового розвідника, ким, по суті, і була Марія, і цього разу позбавила її можливості спілкування з сином. З початком франкістського заволодіння Іспанією в 1936 року її, яка володіла іспанською і мала великий досвід агентурної діяльності в Іспанії, негайно відправили туди. Після прибуття на місце бойових дій Марію прикомандували як перекладача й офіцера з особливих доручень до радянського військового радника при генеральному штабі

республіканської армії генерала Петровича. Ним виявився Кирило Мерецьков, майбутній маршал Радянського Союзу.

Згодом він розповідав: “...Палка, смілива і відважна, Марія Хулія (таким був псевдонім Фортус) запам'яталася багатьом учасникам тих подій. Вона не сиділа в штабі. Одного разу, прибувши на лінію оборони однієї з бригад, вона побачила натовп солдатів, що панічно відступали.

— Стійте! — крикнула Марія. — Де ваша іспанська чоловіча гордість? Чи ви її з переляку залишили в окопі? Що ви скажете потім своїм дружинам і матерям?

Солдати після таких слів зупинилися, повернули назад і на чолі з жінкою провели таку блискавичну контратаку, що противник був відкинутий...

Зрідка зі спеціальною поштою Марії вдалося отримувати короткі звісточки від сина. Але не очікувала, що його навчання закінчиться так швидко, коли випадково зустріла його на одній із мадридських вулиць у льотній формі. Три дні, проведені разом, промайнули, як одна мить. Рамон вирушив у свою частину, а Марія отримала нове призначення — в авіаційну розвідку на північному фронті.

Про одну з операцій, проведену за її безпосередньої участі, тоді писало багато європейських газет. Завдання було непросте — знищити базу бомбардувальників у місті Леоні. Про проведення наземної операції не могло бути й мови, бо всі підступи надійно охоронялися. А щоб атакувати з повітря, потрібно було точно знати розташування літаків на аеродромі, зенітних підрозділів, особливості бойового чергування. У республіканців літаків було дуже мало, тож діяти мали напевно.

Взявши з собою альпіністське спорядження і потужний перископ, Марія з групою бійців вирушила на одну з гірських вершин поблизу Леона. Діставшись до наміченої мети і встановивши перископ, побачили в об'єктиві військовий аеродром. Цілодобове спостереження показало, що з дванадцятої до першої години дня всі пілоти йшли на обід, не залишаючи біля літаків навіть чергових екіпажів. Інформацію передали в штаб по рації. А вже наступного дня спостерігали, як республіканці безперешкодно розбомбили летовище, знищивши десятки ворожих літаків і склади з паливом. Жодна машина не змогла піднятися в повітря.

Один із радянських “іспанців” розповідав згодом: “Якось, спостерігаючи з командного пункту піхотного підрозділу за перебігом запеклого повітряного бою, Фортус помітила, як у повітрі майже одночасно розкрилося кілька парашутів. Було збито кілька літаків з обох сторін, і приземлялися їхні пілоти. Взявши машину командира частини, вона помчала до переднього краю. Передчуття чогось недоброго, що не полишало Марію всю дорогу, підтвердилося абсолютно несподіваним чином. Бійці повідомили їй, що вони щойно схопили і провчили одного фашистського аса, який нахабно стверджував, що він не німець.

Яке ж було здивування іспанських солдатів, коли на їхніх очах полонений пілот з криками радості кинувся на шию Марії Фортус і розцілував її. Вона впізнала його, це був Хуаніто Негрін — син прем'єр-міністра Іспанської Республіки доктора Хуана Негріна. Фортус знала все це сімейство багато років.

Далі буде

Марія Фортус

ВІДРЯДЖЕННЯ В ДИТИНСЬКО

Задеривато, весело, запально, грайливо, — тільки такими словами можна описати, як Олена Куклова читала вірші Самуїла Маршака.

Програма перетворилася на розгорнуту розповідь про творчість цього найцікавішого перекладача, літературного критика, драматурга, автора віршів для дітей і – своєрідного самобутнього поета. Ці грані його творчої особистості яскраво показала на сцені Культурного центру БФ "Хесед Шаарей Ціон" лауреат літературних премій ім. К.Г. Паустовського, І.І. Рядченка, міжнародної премії ім. Б.А. Ахмадуліної Олена Куклова.

Оригінальний автор віршів – оригінальний і підхід до представлення поета слухачам, які заповнили зал. Лунали сонети Шекспіра, вірші Роберта Бернса, переклади з чеської, угорської, переклади українського класика Івана Франка. Доречним виявилось наведене висловлювання дослідника творчості Маршака про те, що в його перекладах є така «чарівність вільної поетичної думки, коли читач, навіть розуміючи мову оригіналу, не уявляє собі іншого, ніж у цьому перекладі, звучання цих рядків. Маршак адаптував Бернса до нашого мовного середовища, залишивши його шотландцем».

Композиція програми складена Романом Бродавком. Лейтмотивом у цій великій добірці віршів є звернення до людяності, що живить творчість поетів. Артистичною інтуїцією Олена Куклова вловила, наскільки важливий цей настрій зараз, коли багатьом не вистачає тепла та радості.

І вона як людина, яка майстерно володіє мовою, передавала людям простий і мудрий зміст віршів. Мова лилася, заворожувала, наповнювала, змушувала співпереживати, співчувати, усім разом сміятися, замислюватися і... погоджуватися. Водночас у цьому виявлялася і сила слова поета. Недарма високу оцінку віршам Самуїла Яковича Маршака дали найкращі побратими з літературного цеху.

Мова Куклової вносила інтонаційне розмаїття до орієнтованого на класичну чіткість розміру віршів Маршака. Нарешті, її мова заволоділа залом настільки, що можна було наяву відчувати внутрішній світ поета, бути в ньому, стати його уявним співрозмовником.

Куклова то комічно, то зворушливо і неодмінно із захопленням обіграла висловлювання персонажів балад і відразу змінювала інтонацію, коли починалася розповідь від автора. Вірші з елементами моралі перетворювала на притчі, казкові ситуації – на повчання. Щиро раділа несподіваним розв'язкам, що перетворювали римовану розповідь на надбання розумної цікавої поезії. Так, коли вона перераховувала багаж, який везла дама – персонаж відомого вірша, то ніби сама дивувалася, де ж та «маленька собачонка». І, захоплені азартом, дорослі люди разом із нею вголос повторювали знайомий з дитинства рефрен: «...корзину, картину, картонку...»

Імпонує манера спілкування Куклової із залом. Дивлячись, як легко вона рухається у хвилеподібній сукні, як красиво і трохи театралью сидить у кріслі, як уважно та чуйно слухає музику та вокал, що доповнювали програму, вірилося, що сцена не розділяє артиста та публіку, а, навпаки, зближує їх, робить одним цілим. А дитинство, відрядження до якого вона допомогла їм здійснити, об'єднало довірливих дорослих, незалежно від їхніх поглядів та характерів.

Здавалося, світло дитинства, далеке, але завжди негасиме, м'яко проглядає крізь тонку помаранчеву тканину і китиці абажура. Здається, не було жодної людини, яка змогла б стримати посмішку, хто б відмовився аплодувати, схвально і розуміючи киваючи головою.

Вразило й те, що Кукловою був створений ефект присутності: в іншому часі, з іншим

відліком років та знаковими орієнтирами. Наче десь під стінкою на стільці скромно влаштувався сам Самуїл Маршак, побликує своїми круглими окулярами і за зовнішньою строгістю не може приховати задоволення: «А що? Добре! Дійсно ж! Добре!». І із властивою інтелігенту делікатністю тихо виходить із зали, щоб не відволікати людей від подарованих їм щасливих хвилин.

Створювати їх Олені Куклової допомагала лауреат міжнародних конкурсів Ганна Слободяник (вокал), яка виконувала пісні різних композиторів на сонети Шекспіра та вірші Бернса, акомпанувала на фортепіано Заслужений працівник культури України Ганна Розен.

Після виступу мимоволі постало питання, що це за прізвище таке: Маршак? І для слухачів почалося ще одне відрядження у минуле.

Виявляється, прізвище є зашифруванням виразу, що означає на івриті «Наш учитель раббі Аарон Шмуель Кайдановер», складеним з ініціалів імені рабина, який був предком поета. Мабуть, мудрість тлумача Талмуда передалася і Самуїлу Яковичу.

Поет відомий як класик перекладів сонетів Шекспіра, пісень та балад Роберта Бернса, віршів Вільяма Блейка, Вордсворта, Дж. Кітса, Р. Кіплінга, Алана Мілна. Звісно, творів українських, білоруських, литовських, вірменських та інших поетів. Чудові його оригінальні вірші. Зокрема, і ті, на яких виросло багато поколінь дітлахів.

Але тривалий час замовчувалося, що вперше він виступив у пресі в 1907 році, опублікувавши збірку «Сіоніди», присвячену єврейській тематиці. Один із віршів («Над відкритою могилою») було

написано на смерть «батька сіонізму» Теодора Герцля. У зв'язку з цим згадалося, що вчитель словесності в гімназії, де займався Маршак, називав його вундеркіндом, тому що хлопчик до 14 років встиг вивчити ідиш та іврит. Причому настільки, що переклав кілька віршів Хаїма Нахмана Бяліка, який, до речі, жив у Одесі.

У нашому місті побував і Маршак, впливши звідси на судні у тривалу подорож Близьким Сходом із групою єврейської молоді, як газетний репортер. Так у 24 роки він відвідав Палестину і деякий час жив у наметі під Єрусалимом. Отримані враження лягли основою циклу віршів під назвою «Палестина».

Більше подробиць про це ми дізнаємося зі спогадів онука видатного поета Олексія Сперанського-Маршака, який сьогодні живе в столиці Ізраїлю, неподалік місця, де колись побував його знаменитий дід. Онук характеризує його як «полум'яного сіоніста». Також з'ясувалося, що молодий Маршак написав багато серйозних статей та дорожніх нарисів про Землю Обітовану, які публікувалися в сіоністському журналі «Світанок». Більше того, за словами Сперанського-Маршака, його дід настільки захопився ідеями сіонізму, що разом із єврейською молоддю брав участь у випуску журналу «Молода юдея». Потім приєднався до левосіоністського руху «Поалей-Ціон» і вів нелегальну роботу серед студентів, публікувався в газеті «Єврейська робоча хроніка» та журналах «Єврейське життя» та «Єврейський світ». Твори Маршака, які раніше не були опубліковані, тепер можна прочитати на сайті Єлизавети Гулер, яка живе в Модіні.

«У цих статтях та віршах Самуїла Яковича є пророчі передбачення про повернення нашого народу додому, в землю Ізраїлю», – робить висновок онук поета.

Додамо, що твори Маршака перекладені багатьма мовами світу. У 48 містах є вулиці, провулки, проїзди, названі його ім'ям. У 1987 році вийшла поштова марка з його портретом.

Владислав КІТІК

КІНО КОСТЯНТИНА ПАУСТОВСЬКОГО

У Культурному центрі Благодійної Фундації «Хесед Шаарей Ціон» відбулася зустріч, присвячена темі «Костянтин Паустовський та кіно». Це був спільний захід Культурного центру та бібліотеки №2 імені К о с т я н т и н а Паустовського. Про зв'язки Костянтина Паустовського із кінематографом розповів журналіст Олександр Галяс, а слухачами були клієнти Хеседи і студенти «Університету третього віку» Приморського територіального центру.

На сьогоднішній день відомо про декілька екранізацій творів письменника: три повнометражні художні фільми, короткометражні та мультиплікаційні. Першим екранізатором став кінорежисер Олександр Разумний, який зняв у 1935 році картину «Кара-Бугаз» («Чорна паша»). За сюжетом кілька в'язнів білогвардійської контррозвідки потрапляють на безлюдний острів у Каспійському морі, де вони мають загинути від голоду та спраги. Але чотирьом вдається врятуватися, а один із них – учений Шацький – навіть починає будувати установку на сонячній енергії.

Дивно склалася доля цієї стрічки. Якось на кіностудію «Мосфільм» приїхав

знаменитий французький письменник Анрі Барбюс. Йому показали щойно змонтований «Кара-Бугаз», навіть не узгодивши з керівництвом студії. І це несподівано спричинило катастрофічні наслідки. А. Барбюс опублікував про фільм захоплену статтю в «Известиях». Статтю прочитав Сталін, який завжди першим дивився всі зняті у той час фільми. Вождь розгнівався, і фільм О. Розумного так і не вийшов на широкий екран.

Другу картину за сценарієм К. Паустовського «Лермонтов» поставив Альберт Гендельштейн (чоловік Едіт Утьосової). Головну роль зіграв Олексій Консовський – майбутній Принц із знаменитої

«Попелюшки». Картина вийшла на екрани вже під час війни, в ній теж знайшли якісь ідеологічні недоліки, після чого Гендельштейн назавжди пішов у документальний кінематограф.

Найщасливішою виявилася доля «Північної повісті» (1960), знятої Євгеном Андріканісом з Олегом Стриженовим у головній ролі. Дивно, але факт: і цей режисер, поставивши ще один художній фільм, теж пішов у документалістику, і навіть був удостоєний Ленінської премії.

Набагато щасливішою виявилася доля творів Костянтина Паустовського в мультиплікації. Глядачі переконалися в цьому, переглянувши фільм «Мешканці старого дому» за оповіданням К. Паустовського. Ця робота режисера Олексія Караєва отримала у 1990 році перший приз на Міжнародному кінофестивалі в Оттаві (Канада), а у 1991 році була удостоєна Гран-прі на фестивалі в Бург Ан Брессе (Франція).

Серед короткометражок за творами К. Паустовського виділяється робота Володимира Горіккера «Музика Верді». Значна частина фільму знімалася в Одесі,

а вокальні твори Верді виконала Галина Олійниченко – випускниця Одеської консерваторії, яка кілька років була солісткою нашого оперного театру. Про цей фільм та про співачку цікаво розповіла музикознавець Ганна Розен.

Учасники зустрічі, що зібралися у гостинному Культурному Центрі, мали змогу не лише почути розповідь про фільмографію Костянтина Паустовського, а й побачити фрагменти з картин, а мультфільм «Мешканці старого дому» було показано повністю.

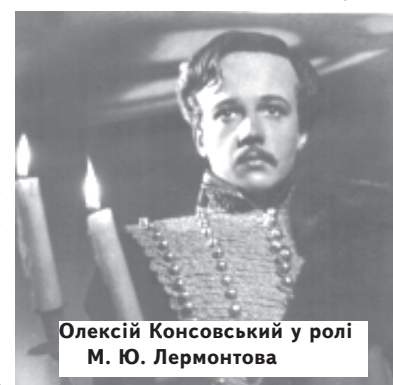
Варто зазначити, що програма «Костянтин Паустовський і кіно» є частиною великого проекту Едуарда Амчиславського та Олександра Галяса.

31 травня, у день народження письменника, автори проекту були нагороджені дипломами лауреатів Муніципального конкурсу ім. К. Паустовського 2024 року в номінації «Популяризація творчості Костянтина Паустовського». Ще одним лауреатом у цій номінації стала Бібліотека ім. К. Паустовського, де регулярно відбуваються акції на честь чудового письменника.

Андрій РАЙКОВ

К. Паустовський (другий зліва) на зйомках фільму «Кара-Бугаз». Зліва від нього – режисер Олександр Розумний

Олексій Консовський у ролі М. Ю. Лермонтова

К. Паустовський (ліворуч) та Є. Андріканіс

С В І Т І З М І Н Ю Ю Т Ї Ї Т В О Р Ц І

До 90-річчя зі дня народження Даміра Арова

Не випадково кажуть, що Одеса народжує неординарні особистості та надихає на творчість.

Дамір Зямович Аров народився у 1934 році в Одесі, в єврейській родині вчителів Зями Юхимовича Арова та Берти Рускол – випускників одеського рабфаку та єврейського факультету Одеського педагогічного інституту.

Свого старшого сина вони назвали Даміром, що мало значення – Даєш Світову Революцію. Революцію Діма (так його ласкаво звали рідні) не «давав», але дуже любив математику.

— Як ви вважаєте, ким він стане? — запитувала його друзів бабуся.

— Справжньою радянською людиною! — відповідали вони.

— Ні, — ображалася бабуся. — Він стане професором!

І вона не помилилась. Він справді став професором. Але не тільки професором — професорів багато. Він став науковцем, відомим в усьому світі.

Все життя Даміра було наповнене низкою «не випадкових» випадковостей. Безумовно, частина з них була дійсно не випадкова, і пов'язана із загальним антисемітизмом, який вирував у той час у СРСР.

Саме з цього приводу він не зміг отримати срібну медаль, не був прийнятий з початку до Одеського університету ім. І. І. Мечнікова (на іспиті з історії він, відповідаючи на додаткове питання перерахувати усіх членів компартії Китаю, перерахував більшість, але кількох не назвав, а на іспиті з мови в його роботі поставили дві крапки над літерою «е» у двох словах), не був прийнятий на стаціонар до аспірантури в Одеському університеті, хоч закінчив його «на відмінно» (формальний привід — вже готова дисертаційна робота, і тому аспірантура не потрібна), двічі захищав докторську дисертацію, не міг виїхати на конференції і складав запрошення до столу.

Але були й дива. Так, наприклад, зарахування до університету вже після початку занять. Тоді, якимось звичайним осіннім днем, юнак вбитий горем як з приводу незарахування в університеті неможливістю займатися улюбленою справою, так і смертю батька, у розпачі йшов «куди дивляться очі» вулицями міста, вже думаючи про саме страшне: «Навіщо таке життя?». Але, раптом, зіткнувся з батьком свого однокласника, доцентом Одеського університету, який спитав його:

— Діма, чому ти не на заняттях?

Хлопець, проковтуючи сльози, відповів:

— Мене не прийняли, — на що почув відповідь:

— Можеш йти та вчитися!

Що це було? Так, до сьогодні, не до кінця зрозуміло. Мабуть, в університеті дізналися, що у лікарні від наслідків контузії на фронті помер батько Даміра, та хлопчик залишився напівсиротою, а, мабуть, це просто Небо вело його до мети.

В університеті він проявив себе як сумлінний, талановитий хлопець, завдяки чому на нього звернув увагу професор А.Бобров, учень видатного радянського вченого, академіка багатьох академій світу (СРСР, США, Великобританії, Франції, Німеччини, Польщі, Угорщини), засновника теорії ймовірностей А.Колмогорова.

А.Бобров відразу побачив здібності молодого студента і запропонував хлопцеві

тему для дипломної роботи з теорії інформації.

На той час сталося ще одне диво — слухаючи лекції з іншої математичної дисципліни, юнак прийшов до висновку, що ці речі, хоч і різні, але пов'язані між собою.

Побачивши результати Даміра Арова, А.Бобров зрозумів, що перед ним не просто талановитий юнак, а найсправді самородок, обдарована людина.

У той же час він організував відрядження Даміра до Москви до свого вчителя — видатного радянського вченого Андрія Миколайовича Колмогорова.

Подивившись на результати Даміра Арова, А.Колмогоров сказав, що може рекомендувати його роботу до публікації, але результат не настільки цінний для науки.

Але, що казати, — великі теж помиляються! Тільки через 60 років виявилось, що результат був дуже вагомим, та іншим математиком, професором Б.М.Гуревичем була доведена його важливість.

А тоді, почувши таке, молодий амбітний юнак вирішив не віддавати результати до друку. Здавалося, в цій історії можна було поставити крапку. Але на цьому все не закінчилось.

1958 році в Одесі проходила Всесоюзна математична конференція з функціонального аналізу.

На той час, не отримавши місце в аспірантурі, юнак працював за розподілом в одній з вечірніх шкіл робочої молоді (Овідіополь). Але пропустити таку подію він не міг та записався до конференції «вільним слухачем».

Яке ж було його здивування, коли на одній із доповідей, зробленої одним із учнів А.Колмогорова, Дамір почув ідеї, які він висловлював Колмогорову та його учням.

Не вагаючись ні хвилини, юнак вискочив на трибуну і почав розповідати, як він це бачить.

«Ну це просто скандал!» — може хтось сказати — та буде правий. Але молодість не знає перешкод. А щирість та бійцівські якості Даміра Арова — це те, що завжди вело його до перемог, залишаючи супротивників беззбройними.

Ця ситуація змусила звернути увагу багатьох потужних математиків на молодого талановитого вченого.

Незабаром Дамір Аров отримав лист-рекомендацію від самого А.Колмогорова, і з цим листом в 1959 році вступив у аспірантуру до В.П.Потапова, який на той час був деканом Одеського педагогічного інституту ім. К.Д.Ушинського.

Але, разом із цим, юнак продовжує відвідувати семінари видатного математика, члена-кореспондента УАН, одного з засновників функціонального аналізу, М.Г.Крейна, на які Даміру порадив піти ще, коли він був студентом, науковий керівник його дипломної роботи професор А.Бобров.

Треба підкреслити, що порада ця була зроблена пошепки, бо на той час прізвище Крейна було заборонено згадувати в стінах Одеського університету, з якого він був викинутий на піку антисемітизму. Не зважаючи на це, школа функціонального аналізу, заснована Марком Крейном в Одесі, була відома на весь світ, і її відвідували математики не лише з СРСР, а й з усього світу.

Саме Марк Григорович Крейн визначив науковий напрямок Даміра Арова, який стає одним із наймолодших кандидатів наук, та захищає кандидатську дисертацію у 1964 році.

Через деякий час він подає докторську дисертацію до комісії. Усі навкруги йому говорять, що зараз, коли розгул антисемітизму набрав свого піку йти на захист — рівнозначно самогубству. Тим не менш, Дамір Аров все одно подає роботу, яку дисертаційна комісія відхилила, вказавши формальну причину: «доказ теореми займає менше ніж сторінку» та абсолютно нічого не говорячи про зміст та вагомість роботи.

Але Дамір Аров не здається. В 1986 році він вдруге подає роботу на захист та захищає докторську дисертацію вже у Києві, в Інституті математики УРСР.

1989 року йому присвоєно звання професора. Спільні роботи Арова, Адамяна, Крейна (Теорія ААК) стають класичними у науковому світі.

Але, незважаючи на успіх, Дамір Аров іде далі. Довгий час (понад 25 років) він активно працював одночасно у трьох країнах: в Україні, де він викладав на посаді професора ОНПУ, у тому числі 1987-1989 роках та у 2003-2004 роках завідував кафедрою математичного аналізу, у 1990-1995 роках — очолював кафедру прикладної математики та інформатики, що була їм заснована, у 2008-2018 роках працював професором цієї кафедри;

в Ізраїлі, де він працював з 1992 по 2019 роки запрошеним професором інституту ім. Вейсмана (Реховот).

За результатами сумісної роботи Д.Арова та Х.Дим написали три монографії, які були видані Cambridge University Press (видавництво Кембриджського університету);

у Фінляндії (2003-2019 рр.), де він працював з професором Олофом Стеффансом, за результатами сумісної роботи вчених написана монографія (1000 сторінок), яка видана Cambridge University Press (видавництво Кембриджського університету). Плідна праця двох відомих провідних спеціалістів в галузі «теорії систем та функціонального аналізу» продовжується і сьогодні — вони працюють над новою книгою.

Завдяки «перебудові» Д.Аров об'їхав увесь світ: працював у Німеччині, Японії, Венесуелі, Нідерландах, дезалишилися його учні.

Основна властивість таланту Даміра Арова — його глибинне бачення сутності

речей, можливість пов'язати різні галузі математики.

Його науковий внесок вже зараз високо оцінений математичним середовищем: Почесний доктор АВО Академії (Фінляндія-2011), Лауреат премії Крейна (2017).

Але, безумовно, його труди ще будуть оцінені нащадками, оскільки основні питання хоч і класичної галузі, якою займається Дамір Аров — це питання теорії систем та теорії інформації, а ми всі бачимо та розуміємо, наскільки це зараз актуально та важливо, бо живемо у світі «інформаційних систем».

Талановитий математик, Дамір Аров також був завжди чудовим вчителем, який підготував тисячі вчителів для шкіл і борюся з «неуцями», не боячись ставити двійки, за що не одноразово страждав від адміністрації ВУЗу, особливо в 80-90-ті роки. Але, як би його не ганьбили — він не втомлювався повторювати:

«Поганий вчитель тільки спотворить дитину, але не принесе жодної користі. Людина, яка сама не знає математики — не може нікого математиці навчити!»

При цьому він завжди намагається підтримати талановитих студентів, щиро допомагаючи своїм дипломникам та аспірантам, серед яких доценти та доктори наук, що сьогодні працюють у ОНПУ ім. К.Д.Ушинського та продовжують справу підготовки вчителів для України.

Маючи дуже чесний та прямолінійний характер, він завжди казав в обличчя те, що не могли інші, за що колеги його побоювались. Але саме за те ж саме його і любили — за відвертість, безкомпромісність та бездоганну порядність. Люблячий син та чоловік, чудовий батько, дбайливий дідусь (є дочка — доктор фіз.-мат. наук, поет, композитор), два онука та правнучка).

Оптимист та життєлюб, попри усю переважаність, у нього завжди знаходиться час на близьких та друзів.

Це той нечастий випадок, коли в одній людині поєднуються талант, велика працездатність та високі моральні людські якості. Так, він займається класичною математикою, та складно пояснити що безпосередньо дає та чи інша «формула», але без цих «формул» не можуть бути створені ані пральна машина, ані літак, ані космічний корабель.

Світ змінюють творці. Звичайно, не кожному дано бути творцем, не кожен має такий дар — це великий скарб та нагорода. Але головне завдання людини — реалізувати себе: розкрити свій талант, донести цей скарб до світу.

На цьому шляху завжди зустрічаються перешкоди, та тільки дійсна Особистість може їх подолати.

В цьому році у Даміра Арова ювілей — йому виповнюється 90 років, але він повен сил, ідей та продовжує творити.

Побажаємо Даміру йти і далі по цьому Шляху в здоров'ї, відчуваючи радість із його улюбленою дружиною Наталією Гершонівною Аровою (Гринберг), та його «коханкою» — математикою — до 120!

Аріадна Спектор

ПОЛІТИ ІСТОРИЧНИХ ДВЕРЕЙ

Скорочено

— Людина може стати всім, — сказав він, — навіть євреєм!

Була ніч, і зірки стояли вночі. Бліде світло огортало Неву, розведений міст і неприкриту лисину великого вождя. Вождь стояв на гранітному броньовику, задом до вокзалу, з якого квапливо вийшов лише шістьдесят років тому, з кепочкою в кишені та викинутою на захід рукою...

Скажіть мені, хто не спить уночі?

Тільки дуже щасливі та дуже нещасні вночі не сплять. І хто чекає на дозвіл на виїзд.

І ще не сплять канали та хмари. І пам'ятники...

Не спиться великим людям Росії. Ось уже третє століття не дрімає на своєму коні великий Петро. Щоночі він загрожує шведам і думає про своє вікно в Європу, яке він насилу прорубав і яке повністю заклали, не залишивши навіть квартирки...

Не стуляє свого єдиного ока полководець Кутузов, який щоночно порівнює історичну Бородинську битву з блискавою Шестиденною війною, а себе — з генералом Даяном.

Чому його називають Великим? Хіба зміг би цей одноокий єврей перемогти Наполеона? У той час, як він, Михайло Іларіонович, розбив би цих сарацинів на Синаї за якісь кілька годин, перетворивши шестиденну війну на семигодинну. Причому без перерви на обід.

Низкою проходять у голові п'ятиметрового Гоголя перехожі, що пробігали повз нього вдень.

Ба — знайомі всі обличчя!

Ось адмірал Собакевич, ось секретар райкому товариш Манілов, директор школи Коробочка, маститий письменник, лауреат державних премій Чичиков, а ось у чорній «Волзі», за шторочкою, сам городничий.

А скільки Хлестакових!

І ось, коли, нарешті, замовкають царі, замовкають класики та полководці, над містом починають перемовлятися та перегукуються Володимирі Іллічі.

На площах і в скверах, на набережних і в провулках, у парках і дворах, з кепочкою і без, з витягнутою рукою і з закладеною за жилетку, лукавий і всезнаючий, на постаменті чи броньовику — не спить великий вождь!

Ось він, чавунний, з метровим чолом, розмірковує про велич своєї революції і тут же, за рогом, кам'яний, із дрібнозернистого карельського граніту, кляне себе за це.

Володимирі Іллічі спекотно сперечаються, дискутують і навіть іноді лаються між собою.

— Ну що ж ви нарobili, батечку, — тихо докоряє той, що з кепочкою, — тепер ви, сподіваюся, бачите, що нарobili?

— Послухайте, Володимире Іллічу, — відповідає йому Ленін із Петроградської, — дайте мені спокій, хоча б на одну ніч.

Ось уже сорок років, як ви мені не даєте дихати! Я хочу спати. Запитайте про все це краще у Володимира Ілліча з Виборгзької. Запитайте його, навіщо він створив цю саму партію!

— Я створив?! — грізно доноситься з Виборгзької. — Вибачте! Це ви створили! А я любив Бетховена та брата!

— Навіщо ви тоді націлили на збройне повстання? — пискливо питає вождь із Василівського. — Брехня та брехня. Я жив у Женеві!

— Він жив у Женеві, — посміхається до бородечки Володимир Ілліч із заводу імені Володимира Ілліча. — Я жив у Парижі! Я любив! Я в труні бачив вашу революцію!

— Опортуніст, — кричить із метровим чолом. Ви гірше за Троцького! Ви забули завіти Ілліча!

— Ні, батечку, це ви забули мої заповіти! А я будував світле майбутнє!

— Гарне світле, — хихикає з бородечкою, — у всьому світу темно в очах!

— Припиніть контрреволюцію! — гримить з броньовика. — А то я запрошу Фелікса Едмундовича! Фелікс Едмундович, розберіться, будь ласка!

На гранітному барельєфі старого будинку на Гороховій прокидається Залізний Фелікс.

Він невдоволено трясє своєю козячою бородою, і всі Володимирі Іллічі моментально замовкають!

Так, не сплять уночі великі та не сплять прості.

І ще ті, хто чекає. І кому вже нема чого чекати...

— ...Тільки не я, — відповіла вона, — мені єврейкою не стати ніколи.

З вікна було видно Фінляндський вокзал, праве плече і витягнута рука вождя. Стоячи ночами біля вікна, Сашко часто думав, чому великий вождь викинув руку саме на захід.

У дитинстві він був певен, що дідусь Ленін просто загрожує цією рукою всім ворогам, які хотіли розв'язати війну.

Потім йому почало здаватися, що рука не так загрожує, як просить.

І ось зовсім недавно він зрозумів, що вона не просить і не загрожує.

Рука вказує. Вірний шлях та правильну дорогу.

І вказує — на Захід!

Катя та Саша часто не спали ночами. По-перше, вони були щасливі — вони кохали одне одного.

По-друге, вони були нещасливі — Сашко та Катя були інтелігентами.

Так, інтелігент може бути розумним, веселим, боягузливим, сміливим, чесним, але щасливим?

Одне з двох — чи ви інтелігент, чи ви щасливий!

А по-третє, сьогодні вони чекали вибуху — через кілька годин мав злетіти на повітря Фінляндський вокзал.

Вибух передбачався фігурний, оскільки у повітря мав злетіти весь вокзал, крім виходу.

Вихід мав дві масивні двері, і ось з однієї з них, історичної, свого часу і вийшов, прибувши з Фінляндії, великий вождь, з квітневими тезами під пахвою.

Вокзал би висадили в повітря давно, але ніхто до ладу не знав, з яких саме дверей вийшов Володимир Ілліч, і тому було неясно, які підірвати, а які залишити.

Не було, на жаль, свідків того історичного виходу — одних розстріляли, інших заслали, у тезах про це теж не було жодного слова, а сам винуватець заліз на броньовик і назавжди скам'янів.

У принципі, щодо історичного виходу існували дві наукові теорії.

Московська школа стверджувала, що вождь залишив вокзал через ліві двері, а ленинградська — що через праві.

Боротьба була запеклою, велася десятиліттями і, нарешті, призвела до того, що п'ятнадцять її учасників звинуватили у правому ухилі, двадцять — у лівому, тих, хто мовчав — у центризмі, всіх разом оголосили ворогами народу, заслали на Колиму, де вони, як стверджували, продовжували свої непримиренні дискусії.

Коротше, теорія — теорією, марксизм — ленінізмом, а вокзал, тим часом, треба було підірвати.

Потрібно було будувати новий. І тоді партія ухвалила соломонове рішення, бо соломонове рішення можуть ухвалити й антисеміти.

Мудра партія вирішила: того історичного теплого вечора Володимир Ілліч вийшов на площу не з лівих і не з правих дверей, а з обох одночасно. І обидві двері були визнані історичними...

— ...Не стій голим біля вікна, — сказала Катя.

На тлі нічного вікна Сашко виглядав як юний Давид, принаймні так здавалося Каті.

І було між ними лише дві відмінності — Саша був не обрізаний і у нього був відсутній фіговий листок. І ще він ніколи не боровся з Голіафом.

Катя, що сиділа на краєчку ліжка в прозорому пеньюарі, нагадувала Офелію. Принаймні такою її уявляв Сашко.

Тільки Катя мала коротку стрижку, як хлопчик, і окуляри. Офелія, начебто, окулярів не носила.

Босий Давид відійшов від вікна і налив собі каву, що охолотала.

Офелія теж налила собі кави.

Сучасні Офелії та Давиди п'ють надто багато кави, і взагалі багато п'ють та багато курять.

— У нас там ще лишилася горілка? — сумно запитала Офелія, і Шекспір, якщо він тільки існував, перекинувся у труні.

Бо ще ніхто не знає, чи був Шекспір, але всі вже знають, що він був гомосексуалістом.

На п'ятій стопці вокзал злетів у повітря. Причому фігурно — разом із історичними дверима.

Історичні двері літали по зоряному небу, колошматили одна одну, ніби продовжуючи наукову суперечку, а потім обидві опустилися на лисину вождя, і великий вождь ніби вдруге пройшов крізь них. Цього разу справді одночасно.

Великий вождь пройшов і навіть не здригнувся, мабуть, йому було давно начхати на все це.

А здригнулися тільки Катя та Сашко. І довго мовчали. І Сашко сказав.

— До біса, — сказав він.

І Катя сказала:

— До біса!

— Більше не можу, — сказав він.

— І я, — повторила вона.

— Я не можу тут довше жити, — сказав він. — Якщо я не поїду — я задихнуся.

І вигляд був у нього відчайдушний. Такий вигляд був, мабуть, у Давида, коли він запустив із пишцали в голову Голіафа.

— Тобі не треба було повертатися з Парижа, — сказала вона. — Якби я не падала, а літала, я б навіть із Мадагаскару не повернулася...

Він довго дивився на Катю, провів рукою по її хлоп'ячому смішному обличчю і майже сумно сказав:

— Ну, чому в тебе немає єврейської крові?

Це прозвучало майже як звинувачення.

— Твої предки одружувалися і виходили за будь-кого, але тільки не за євреїв.

Вони що були антисеміти?

У тобі тече шість кровей, якийсь компот — польська, українська, російська, мадярська — і жодної відповідної!

— Расист, — сказала вона, — ку-клукс-клановець! Стільки жінок різних національностей в одній. Ти не можеш

Олександр та Лев Шаргородські

скаржитися! Навіть у Дон Жуана не було жодної єврейки!

— Дон Жуан нікуди не збирався, — зауважив Сашко.

...М-так, якби Гітлер знав, що хтось так уперто шукатиме в собі єврейську кров, він би здох, так і не прийшовши до влади.

І цілком можливо, що те саме зробив би і Йосип Вісаріонович. І лежали б вони собі тихо, у землі, невдаха з Лінца та тифліський хуліган, кожен у своїй, яку вони так рясно полили чужою кров'ю. І не треба було б, можливо, шукати в собі Каті та Саші того, чого немає.

— А чому твого діда звали Льова? — спитав він.

— На честь Толстого, — сказала вона. — І потім він був ксьондз.

— На твою думку, ксьондз не може бути євреєм? Римський Папа навіть був, не те що ксьондз!

Він помовчав.

— А те, що тебе іноді називають «жидівською мордою», це теж на честь Толстого?

— Сашко, — сказала вона, — для них усякий очкастий — єврей, а очкастий інтелігент — жидівська морда.

Вони сіли і почали думати. І почали малювати свої генеалогічні дерева.

Але ні на одній із численних гілок їх не висіло жодного, навіть найменшого, навіть найщупленького, навіть найнезрозумілішого єврея! Навіть напівкровки не висіло!

Та й деревця самі були низенькі, хирляві, якісь саксаули!

Їхне слабке коріння не простягалося далі бабусь і дідусів, і навіть прадіди не звисали з сучків їх...

Та й хто в Росії знає свій родовід далі? Лише компетентні органи. І то вони знають не свій, а ваш!

— За всієї моєї любові до тата, — сказав Сашко, — чому я не незакононароджений?! І чому мама була така вірна?! Хіба не могла вона покохати єврея-комісара, з палаючими очима, на вороному коні? І провести з ним одну спекотну ніч десь у степах України?! Щоб дати мені можливість поскакати з цих степів! Чому жінки, якщо й вірні, то так недоречно. Він затягнувся.

— Ти відчуваєш, як іноді важливо народитися в сім'ї, де панує розпуста? У вас, бува, не панувала розпуста? — у його тоні була надія,

— Їм не було коли, — сказала Катя, — вони будували соціалізм. Я з'явилася на світ випадково, похапцем — між двома великими будовами...

Пошук йшов усю ніч. Сашко босоніж носився по кімнаті, ляскав дверцятами шаф і холодильників, щось жував, лаявся і шукав у собі сліди юдаїзму. Катя шукала, сидячи.

Почало світати, але потрібної крові у подружжя не виявлялося.

І тоді Сашко вирішив стати євреєм просто так. Без крові.

Замість вокзалу, що злетів, перед ним відкривалися неосяжні горизонти, вони йшли далеко-далеко, майже до 42-ї вулиці, майже до самого Монмартру, на який він колись упав, і ось звідти повільно і урочисто піднімалося червоне сонце і весело підморгувало йому.

І коли на мудрій лисині великого вождя з'явилися перші промені цього сонця, Сашко сказав:

— Людина може стати всім — навіть євреєм!

ВОЛОНТЕРСЬКА ВІТАЛЬНЯ

Проект "Крила доброти"
Рубрику веде Віра Шаховцева

ЛЮДИ "ЗОЛОТОГО ВІКУ"

Як уникнути інсульту сьогодні

Інформацію про провісників інсульту повинні мати всі люди. Це поява таких характерних ознак (мал. 4):

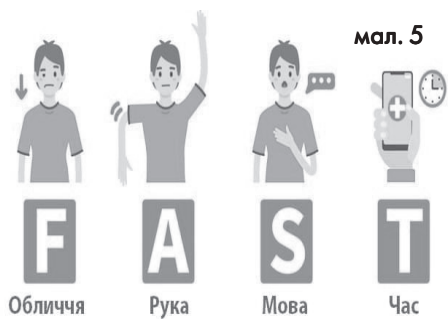
ШІСТЬ ОЗНАК ІНСУЛЬТУ

мал. 4

- запаморочення та/або порушення рівноваги;
- одностороннє оніміння верхньої та/або нижньої кінцівок;
- поява асиметрії обличчя;
- різке погіршення зору (крапки, сітка, плями чи двоїння у очах);
- втрата чутливості на правій чи лівій половині тіла;
- порушення чи втрата мови;
- інтенсивний головний біль;
- сплутаність свідомості (від легкого затьмарення до повної втрати);
- порушення координації рухів, що зовні нагадує стан алкогольного сп'яніння;
- можливе мимовільне сечовипускання та дефекація;
- розгладжування носогубної складки;
- блювота (не завжди)

Важливо відзначити, що не всі мають однакові симптоми, а в деяких можуть бути тільки один або два симптоми. Тому важливо розпізнати будь-які раптові зміни у поведінці людини чи її фізичного стану. Якщо хтось із оточуючих помітив перші ознаки інсульту у людини, то до потерпілого слід звернутися з такими проханнями (тест FAST - швидко) (мал. 5)

мал. 5

1. Face (обличчя). Попросити людину посміхнутися і перевірити, чи її посмішка відрізняється кривизною, верхня повіка і кут рота будуть опущені, а права або ліва частина обличчя буде нерухома.

2. Arms (руки). Попросити людину підняти обидві руки вгору. При інсульті людина не здатна одночасно піднімати дві руки або дві ноги.

3. Speech (мовлення). Попросити людину представитися чи вимовити будь-яке речення. Найчастіше мовлення при інсульті невирозумне, малозрозуміле для оточуючих.

4. Time (час). У лікарів є тільки 4,5 години щоб врятувати життя хворого.

Початок у № 196

Якщо хоча б одна з ознак є позитивною, слід негайно викликати бригаду швидкої допомоги.

Важливо пам'ятати, що чим раніше у людини були виявлені перші ознаки інсульту, і чим раніше буде надано професійну допомогу, тим вищі у неї шанси на збереження життя. Крім того, своєчасна професійна допомога зменшує ризик розвитку інвалідності після перенесеного інсульту.

В очікуванні прибуття екстрених служб, ви можете зробити деякі дії, щоб допомогти людині в тяжкому становищі.

Не намагайтеся самостійно підняти людину, оскільки якщо напад викликаний тромбом, то під час руху тромб може зрушити та погіршити стан.

Переконайтеся, що людина лежить з трохи піднятою і поверненою на бік головою, щоб вона не захлинулася можливими блювотними масами. Витягніть із рота сторонні предмети (жуйку, протези). Забезпечте приплив свіжого повітря. Послабте тісний одяг та вкрийте людину чимось теплим. Не давайте їй їжу чи питво, оскільки це може викликати ядуху.

Подальше лікування постраждалого здійснюватиметься у стаціонарі. Там проведуть потрібну діагностику для уточнення діагнозу. Потім на підставі досліджень призначають консервативне (базову терапію, лікування неврологічних ускладнень) або хірургічне лікування.

Деякий час після інсульту людині вводять препарати, що розсмоктують, але подальшого медикаментозного лікування інсульту не існує. У першу добу після нападу головне завдання – врятувати людину та не допустити ускладнень.

Допомога полягатиме у лікуванні фононих захворювань, що призвели до інсульту, у підтримці роботи серця, у контролі артеріального тиску, рівня цукру. Також триватиме лікування існуючих хронічних захворювань.

Після завершення гострого періоду призначають реабілітацію: масаж, лікувальну фізкультуру та інше. Мозок має нейропластичність: при правильному підході можна домогтися відновлення, повернути функції мозку та запобігти ускладненням. Ключовий фактор – своєчасний початок лікування, фахова реабілітація та регулярність виконання вправ (мал. 6).

мал. 6

Інсульт не даремно називають ударом. Він відбувається різко і зовсім несподівано. При цьому в зону ризику потрапляють практично всі. Найкращий спосіб запобігти інсульту – це знизити фактори ризику, підтримувати здоровий спосіб життя і стежити за хронічними захворюваннями.

Необхідно відповідально підійти до профілактичних заходів, особливо людям, які перебувають у групі ризику.

Чинники ризику виникнення інсульту (мал. 7):

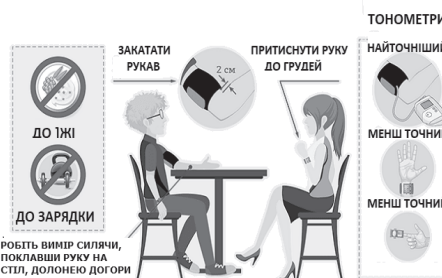

- Гіпертонія
- Зайва вага
- Діабет
- Похилий вік
- Надлишок жирів тваринного походження у раціоні, підвищений холестерин
- Тромбофлебіт
- Малоактивний спосіб життя
- Серцево-судинні захворювання
- Стреси та тривала нервово-психічна напруга
- Шкідливі звички (куріння, алкоголізм, неправильне харчування)
- Випадки інсульту у кровних родичів

Гіпертонія. При відхиленні від нормальних показників тиску або навіть при помітному коливанні в межах цієї норми потрібна постійна підтримуюча терапія. Системне та тривале підвищення артеріального тиску сприяє звуженню судин та призводить до пошкодження стінок артеріальних судин, що може спричинити геморагічний інсульт. Гіпертонія збільшує ризик інсульту вчетверо, тоді як при контрольованому тиску ця цифра можна зменшити вдвічі.

Правильний спосіб вимірювання тиску показаний на мал. 8. Але слід зазначити, що інсульт може розвинути за будь-якого тиску. Низький тиск (гіпотонія) теж може спричинити ішемічний інсульт.

ЯК ПРАВИЛЬНО ВИМІРЯТИ АРТЕРІАЛЬНИЙ ТИСК

мал. 8

Далі буде

Новини світу, України, Одеси

Українські крилаті ракети "Нептун" завдали удару по Краснодарському краю РФ. Були пошкоджені нафтовий термінал порту Кавказ (другий за вантажообігом російський порт у Чорному морі) та поромна переправа.

Український дрон атакував у РФ, розташовану на відстані понад 1800 кілометрів від кордону станцію радіолокації «Воронеж-М».

Через велику кількість солдатів РФ, що здалися в полон, і фактичного блокування обміну російською стороною Україна змушена відкривати нові місця утримання військовополонених. Відповідно до Женевської конвенції солдати ЗС РФ, що потрапили в полон, утримуються не в колоніях строго режиму разом із ув'язненими, а в спеціальних таборах.

В окупованому Криму вражені пороми, які здійснювали залізничні та автомобільні перевезення через Керченську протоку.

Новий корвет "Гетьман Іван Мазепа", збудований для ВМС ЗСУ у Стамбулі та оснащений зенітно-ракетним комплексом, пройшов перші ходові випробування.

Українські дрони знищили у Криму комплекс далекого радіолокаційного виявлення "Небо" вартістю близько 100 млн. доларів. Він контролював ділянку фронту за 380 км, забезпечуючи захист об'єктів на території всього Криму.

Відбувся обмін полоненими із окупантами – Україна змогла повернути 75 людей.

Майже 100% дронів для ЗСУ розробляють в Україні.

Україна веде переговори з Туреччиною щодо оренди кораблів-електростанцій для розміщення у ключових портах, щоб частково відшкодувати дефіцит електроенергії. На російському аеродромі Ахтубінськ вперше вражені два найсучасніші винищувачі Росії – ракетонесучі Су-57 вартістю понад 100 млн доларів кожен. Таких літаків у Росії трохи більше десяти.

Українські безпілотники вразили авіабазу Моздок на південному сході РФ.

Країни G7 домовилися надати Україні кредит у 50 млрд. доларів, що погашається із відсотків, які щороку нараховуються на заморожені активи ЦБ Росії.

Підписано договори про гарантії безпеки України з усіма країнами G7.

У приміщенні Головоштамту відкрився Музей геноциду «Територія пам'яті».

20 пляжів Одеси пройшли перевірку на відповідність нормам безпеки.

Одеський музей західного та східного мистецтва відсвяткував 8 червня своє 100-річчя.

НЕОРДИНАРНІ ОСОБИСТОСТІ ГЕНІЯМИ ПРОДЖУЮТЬСЯ, ЛЕГЕНДАМИ СТАЮТЬ

Михайло Гаузнер

Минулого року в «Добрій справі» було опубліковано епізод із життя І. М. Гельфанда. У цьому номері газети пропонуємо читачам розширений нарис про цього видатного вченого. (-Ред.)

По-справжньому великі особистості завжди існують у супроводі легенд. Легенди допомагають відчувати дух епохи, коли жили і працювали ці люди, зрозуміти значущість їхньої праці, що не завжди легко зробити.

Ізраїль Гельфанд – чи не унікальний приклад самоосвіти, яка завершилася блискучою науковою кар'єрою на світовому рівні. Він народився у 1913 році у містечку Окни (зараз – райцентр Одеської області), у родині бухгалтера Мойсея Гельфанда. Навчався у єврейській, російській та українській школах; дуже рано виявив особливий інтерес до математики.

У 1923 р. Ізя вступив до профшколи, але після дев'ятого класу був виключений з неї як син «нетрудового елемента» (в цей час його батько керував кустарним млином).

Вчитель математики сказав йому: «Я все одно більше нічому тебе не зможу навчити. Їдь до Москви, знайди там Університет, а в ньому – мехмат. Вчися далі, і ти станеш великим математиком».

Ізя поїхав до далеких московських родичів і прийшов до МДУ. Там у нього вимагали документ про закінчення школи. Почувши, що він закінчив лише 9 класів, порекомендували повернутися додому та прийти через рік, пред'явивши свідоцтво про закінчення середньої школи.

Деякий час хлопець був безробітним, займався випадковою роботою, а потім працював у гардеробі Ленінської бібліотеки.

Якось молодий, але вже знаменитий математик Андрій Миколайович Колмогоров помітив, що юнак-гардеробник читає монографію з вищої математики.

— Хлопчику! Навіщо ти тримаєш у руках цю книгу? – спитав учений. — Адже ти не розумієш у ній жодного рядка.

— Я вивчаюся, товаришу професоре, але ви неправі! – парирував Ізя.

— Не правий? Тоді ось тобі три задачі; спробуй вирішити бодай одну до мого повернення. У тебе є дві години!

Колмогоров пробув у бібліотеці довше, ніж розраховував. Повернувшись за пальто, він віддав номерок іншому гардеробнику, зовсім забувши про своє доручення дивному хлопцю. Вже на виході з вестибюля він почув позаду боязкий голос:

— Товаришу професор! Я їх вирішив...

Андрій Миколайович повернувся, взяв у юнака списані квалітивим почерком аркуші, видерті зі шкільного зошита, і з подивом виявив, що всі завдання вирішені, причому останнє, найважче – надзвичайно витонченим та невідомим йому способом.

— Тобі хтось допоміг? – не міг повірити професор.

— Ні, я вирішив все сам!

— Тоді ось тобі ще три задачі. Якщо вирішиш хоч дві з них, візьму до себе в аспірантуру на мехмат. У тебе на це чотири дні.

На п'ятий день Колмогоров з'явився в гардеробі бібліотеки і попрямував до того сектору, який обслуговував той хлопець.

— Як справи? – поцікавився професор.

— Мені здається, я їх вирішив... — юнак простяг математику листки з рішеннями.

Вивчивши написане, Колмогоров уважно подивився дивному хлопцеві у вічі і, звернувшись до нього «на ви», сказав:

— Вибачте, будь ласка, за сумніви в авторстві рішень тих перших задач. Тепер я бачу, що вам ніхто не допомагав. Справа в тому, що ні в цій бібліотеці, ні за її межами вам ніхто не міг підказати рішення третього завдання — до сьогодні математики світу вважали його нерозв'язним! Одягайтеся, я познайомлю вас із ректором МДУ!

Вони застали ректора у його кабінеті.

— Андрію Миколайовичу! Мені треба терміново дописати документ, а ви вриваєтеся до мене з якимсь хлопчиськом!

— Вибачте, будь ласка, але це не хлопчик, а Ізраїль Мойсейович Гельфанд, геніальний математик, — представив Колмогоров Ізю ректору першого університету країни. — Він люб'язно погодився піти до мене до аспірантури. Прошу вас розпорядитись.

І майбутній академік, який не закінчив школу і ніколи не був студентом, став аспірантом одного з найбільших університетів країни.

Першу наукову статтю він написав разом із Колмогоровим. У 1935 р. захистив кандидатську дисертацію, яка вже містила низку важливих результатів та власну методику використання класичного математичного аналізу. У 1935-1939 рр. Гельфанд був доцентом МДУ, потім працював старшим науковим співробітником Математичного інституту імені В. А. Стеклова Академії наук СРСР.

Академік Колмогоров, почесний член кількох західних академій наук, один із творців сучасної теорії ймовірностей, не раз говорив про свого учня: «Спілкуючись із Гельфандом, я відчував присутність вищого розуму».

У 1940 р. Гельфанд захистив докторську дисертацію, що висунула його до лав найбільш видатних математиків свого часу. Але здобуття ним докторського ступеня два роки затримувалося впливовими вітчизняними антисемітами.

На початку Вітчизняної війни батьки І. М. Гельфанда були евакуйовані в Ашхабад. У 1943 р. І. М. Гельфанд із дружиною та батьками переїхав до Казані, куди евакуювався Математичний інститут імені В. А. Стеклова.

У 1953 році Гельфанд був обраний членом-кореспондентом Академії наук СРСР. У 1960 р. А. Н. Колмогоров писав: «Я вважаю, що І. М. Гельфанд вже давно є природним кандидатом для обрання до дійсних членів АН СРСР».

Недопущення Гельфанда на міжнародні математичні конгреси та необрання вченого зі світовим ім'ям протягом десятиліть дійсним членом Академії наук СРСР послужило наприкінці 1970-х років одним із приводів для звинувачень радянської математичної еліти в антисемітизмі. Президент Академії М. В. Келдиш згодом сказав: «Шкода від невипускання Гельфанда за кордон вже перевершила всю можливу шкоду, яка могла б статися від його виїзду».

Справді, у математичному відділі АН панував шалений антисемітизм. Ці настрої очолювали видатні математики академік Понтрягін та тодішній директор Математичного інституту академік Виноградов. Необрання Гельфанда до дійсних членів Академії наук СРСР було ганьбою. Він

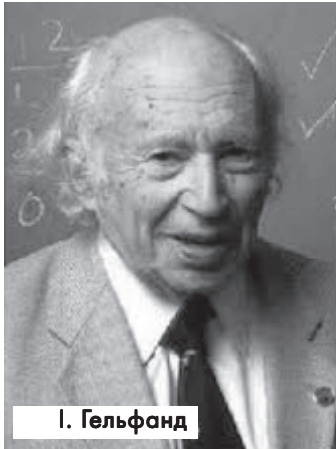
уже був академіком кількох іноземних академій, але при таємному голосуванні на виборах у відділенні математики, де Понтрягін мав велику вагу, Гельфанда щоразу завалювали.

Після чергового завалу Гельфанда академік Леонтович поставив тодішньому президентові академії Олександрову питання: «Чи має право член іноземних академій стати радянським академіком?» Олександров, дивуючись, відповідає: «Звичайно, має...» Усі, кому треба було, звичайно здогадалися, про кого і про що йдеться.

Неофіційно було відомо, що відділ науки ЦК КПРС рекомендував обрати Гельфанда, але академіки-антисеміти під керівництвом Виноградова вирішили лягти кістками, але не пропустити чергового єврея до лав російської академії. І навіть ЦК нічого з ними не зміг вдіяти.

Такі настрої в радянській математичній науці мали давнє коріння. У відділенні математики Академії наук СРСР завжди був лише один єврей-академік, що різко контрастувало з відділеннями фізики, хімії та ін.

Багато років таким академіком був С. Н. Бернштейн. Після його смерті в 1964 р. академіком став майбутній лауреат Нобелівської премії Л. В. Канторович, і лише у кінці його життя був, нарешті, обраний почесний член низки іноземних академій І. М. Гельфанд, один із найвідоміших тоді у світі математиків.

І. Гельфанд

Після закінчення Великої Вітчизняної війни у МДУ було організовано «Математичний семінар Гельфанда», який збирався щотижня протягом 45 років.

Ще наприкінці 1950-х років у коло інтересів Гельфанда потрапила біологія, а незабаром і медицина. Він організував також і біологічний семінар, який відіграв значну роль у розвитку біології та медицини в СРСР шляхом залучення до участі у ньому фахівців різного профілю.

І. М. Гельфанд працював над додатком математичних методів при описі поведінки складних систем, зокрема над моделюванням процесів, що відбуваються в ранах, механізмів переродження здорових тканин у пухлини та розвитку метастазів. Загалом у галузі біохімії, фізіології та медицини Гельфандом опубліковано близько 100 наукових робіт, з них понад 85 – в англійській науковій періодиці. Крім цього, він зробив вагомий внесок у застосування математичних методів у фізиці та сейсмології.

Напевно, пам'ятаючи про участь у його долі А. Н. Колмогорова, Гельфанд розумів важливість виявлення талановитих дітей та необхідність допомогти їм проявити себе. З 1934 року, тоді ще доцентом, він керував роботою першого математичного гуртка для школярів при МДУ, який згодом став семінаром. На його основі було створено Заочну математичну школу (згодом Всесоюзну заочну математичну школу (ВЗМШ)), яку за 30 років закінчили понад 70 тис. осіб. Всі ці роки Гельфанд був головою її наукової ради і займався

розробкою навчальних посібників для учнів. Ця школа стала першим навчальним закладом такого типу.

Треба сказати, що в Ізраїля Мойсейовича характер був непростий. Він не терпів некомпетентних і бездарних людей, які намагаються пробратися в науку, і недвозначно про це говорив, часом дозволяючи собі вельми незграбні репліки. Якось, коли один із учасників керованого ним семінару поставив доповідачу не зовсім кваліфіковане питання, Гельфанд вигукнув: «Не відповідайте! Наш семінар розрахований на грамотних людей!»

Якось Ізраїлю Мойсейовичу здалося, що черговий доповідач трохи грішить проти істини заради краси своєї концепції. Гельфанд перервав його і сказав: Мені здається, ви намагаєтеся зробити доповідь красивою. Але якщо мені потрібна краса, я краще піду в кіно!

При цьому він був переконаний, що багато залежить від того, як правильно ставити завдання: «Якщо ви запитаєте п'яницю, скільки більше – $2/3$ або $3/5$, він вам не зможе відповісти. Але якщо ви переформулюєте питання: що краще – дві пляшки горілки на трьох чи три пляшки горілки на п'ятьох, то він одразу відповість: звичайно, дві пляшки на трьох».

Гельфанд завжди був безкомпромісним та принциповим і не замислювався про наслідки своїх вчинків. У 1968 р. він підписав два колективні листи: один – із засудженням введення радянських військ до Чехословаччини, другий – на захист насильно поміщеного до московської психіатричної лікарні А. С. Єсеніна-Вольпіна – математика, філософа, поета, сина Сергія Єсеніна.

За словами А. І. Солженіцина, до І. М. Гельфанда звертався із проблемами правозахисної діяльності академік А. Д. Сахаров.

І. М. Гельфанд отримав престижну міжнародну наукову нагороду – премію Кіото. У кожній із номінацій вона присуджується лише раз на чотири роки одному вченому. Він – лауреат численних вітчизняних та міжнародних премій, почесний доктор семи іноземних університетів, включаючи Гарвард та Оксфорд, почесний член десяти іноземних Академій.

У 1989 р. Гельфанд переїхав до США, де був професором у всесвітньо відомих Гарвардському університеті та Массачусетському технологічному інституті. Помер 5 жовтня 2009 р. на 97-му році життя.

Починаючи з 50-річного ювілею І. М. Гельфанда, кожні 10 років на його честь проводилися міжнародні конференції. Конференція, присвячена 90-річчю вченого, відбулася у 2003 р. у Гарвардському університеті. Свою промову вчений закінчив словами Нобелівського лауреата Іцхака Башевіса-Зінгера: «Ніколи не буде справедливості, поки людина стоїть з ножем у руці і знищує тих, хто слабший за нього». Ці слова повністю зівпадали з думкою одного з найбільших математиків ХХ століття. Вони особливо актуальні і у наш час.

Джерела: Вікіпедія, статті В. Скулачова «Ізраїль Гельфанд. Легенда про математичного генія» у «Livejournal», Е. Френкеля «Кохання та математика. Серце прихованої реальності» в LiveLib.ru, спогади В. Тихомирова, А. Абрамова, А. Яглома, А. Вершика, академіків А. Колмогорова, А. Воробйова та ін.

Країна Поезія

Зоя АРОВА

Поет, композитор, виконавець пісень, математик (PhD- Амстердамський університет, Нідерланди). Народилась в 1966 році в Одесі. В 1988 році закінчила ОНУ ім. І.І. Мечнікова. З п'яти років пише вірші, з тридцяти — пісні (слова та музику). Вірші друкувалися у ЗМІ: "Юр", "Репортёр" (США), "Место и Время" (США), "Звукоряд", міжнародних альманахах "З Україною в серці", "На боці світла", Видала дві поетичні збірки: "Вірші" та "Ритми душі". Організатор творчих проєктів: ТО "Одеса творча", міжнародний літературний конкурс "Одеса творчої", естрадного проєкту ARTStarT, Міжнародного проєкту "Creative World". Автор звукозаписуючої компанії Broma-16 (Англія, Швеція) (2011—2014 рр.).

НЕ МОВЧИТЬ

«Не бійтеся ворогів — вони можуть лише вбити; не бійтеся друзів — вони можуть тільки зрадити; бійтеся людей байдужих — саме з їхньої мовчазної згоди відбуваються всі найжахливіші злочини на світі....

Люди, я любив вас.
Будьте пильні!»

Юліус Фучік

Коли до нас прийшла біда — кати з мечами,
Коли нас нищила орда —
ВОНИ МОВЧАЛИ.

Коли згвалтовані жінки
Від мук кричали,
Та вмиє сивілі малюки —
ВОНИ МОВЧАЛИ.

Коли вивозили зерно,
що підло вкрали,
створивши голод, все одно —
ВОНИ МОВЧАЛИ.

Коли у Бучі й Ірпені
дітей вбивали,
земля палала у вогні —
ВОНИ МОВЧАЛИ.

Коли людей, немов собак,
у рів спускали
у фільтраційних таборах —
ВОНИ МОВЧАЛИ.

Коли на села та міста
фосфат кидали
Та біснувалася орда —
ВОНИ МОВЧАЛИ.

Не дай Господь, понад усе,
щоб діти знали,
як світ загинув через те, що
ВСІ МОВЧАЛИ.....

**МОЯ ДУША —
УКРАЇНА**

Моя душа,
мій біль,
моя країно!
Я вільною хочу
тебе
відчути.
Та все,
що могу я —
з тобою бути,
Підтримати тебе
в лиху годину.

Тримайся,
бо я поряд,
я з тобою.
Так буде зараз,
та завжди так буде.
Тебе хочу
побачити новою,
Де люди дихають
у вільні груди.

**ДІТЯЧИЙ
КУТОЧОК****Галина
Демченко
ЧЕРВЕНЬ**

Здрастуй, червню!
Здрастуй, літо!
Люба сонячна пора.
Колоситься в полі жито,
Загоряє дівтора.
Червоніють полуниці
Соковиті, запашні,
В хаті зовсім не сидиться.
Ой, які хороші дні!

Леонід Куліш-Зіньків

***

Відцвіли дерева пишні
У зеленому саду,
Я до червня вже по вишні
Із сестричкою іду.
Ми гукаємо до нени:
— Ой, які ж вони смачні! —
Сипле червень їх у жмені
І сестричці, і мені.

**Надія
Красоткіна****ЗАКІНЧИВСЯ ЧЕРВЕНЬ**

Ну, от і червень вдаль кудись відплив,
Такий прекрасний перший місяць літа.
Він був хорошим і з теплом дружив,
І квітами була земля покрита.
Достигли полуниці у садках,
Черешні й вишні гарно червоніли,
Смородина й порічки на кущах,
Вгорі над нами — небеса синіли...
А сонечко несло своє тепло,
Пташки пісні так солодко співали.
Найбільше світла в нас
в краю було,
Світанки люди радо зустрічали...
І хоч не часто дощиком грішив,
Та поливав садочки і городи.
Вітри усі на волю відпустив,
Щоб збадьорили іноді природу.
І це вже літо! Літечко було...
Та місяць пролетів, немов хмаринка.

Його так швидко-швидко віднесло,
Той час короткий — мов одна
хвилинка.

Прилинув липень, він не забаривсь,
Нестиме далі естафету літа...
Він дощиком легесеньким умивсь,
І буде щедро знову землю гріти.

Наталі Рибльська**ДЯКУЮ, ЧЕРВЕНЬ**

Любий червень, подякую Вам
За солодкий ковток прохолоди!
Після спеки так рада вітрам,
Злива ж стала вінцем насолоди.
Деся занадто суворо вона
З пересердя ламала дерева.
Схаменулась, затихла, пішла,
По собі залишивши джерела,
Щоб земля напилася досхочу,
Ожила, стала свіжа, зелена...
Посміхаюсь і знов шепочу:
«Червень, дякую, друже шалений!»

**Наталка
Поклад**

Одягнувши брилик свій,
ходить червень-чародій,
не спочине ні на мить -
ягідки нам червонить:
вишеньки-черешеньки,
і смачні сунічки;
запашні шовковички
та ще й полунички...

Валентин Струтинський**КАНИКУЛИ**

Червене сонечко зійшло,
всміхнулося тихесенько,
повеселішало село,
і річці нашій весело!
Вода лоскоче береги,
а ті сміються квітами.
Мчимо, веселі, у луги —
діждалися канікул ми.

1	2	3	4	5	6	7	8
9			10	11		12	
13			14			15	
		16			17		
18	19				20	21	22
	23	24	25				
26				27			
	28		29				
30	31				32	33	
		34	35	36			
37	38	39			40	41	
42			43			44	
45				46			

За горизонталлю:

1. Супутник іксу. 5. Недоброзичливий або ворожий виступ проти кого-небудь. 9. Останній правитель І династії Раннього царства Давнього Єгипту (бл. 2890 до н. е.). 10. Індіанське плем'я. 12. Здивування, незадоволення. 13. Струнний щипковий музичний інструмент, поширений серед народів Закавказзя, Ірану, Афганістану та інших країн. 14. Хвойне вічнозелене дерево або чагарник із твердою бурувато-червоною деревиною. 15. 12 місяців. 16. Лісова німфа. 18. ...-Яга. 20. Шерстяна тканина полотняного переплетення для верхнього

одягу. 23. Про людину, яка погоджуючись із співрозмовником чи підтверджуючи його слова, часто повторює «ага». 26. Місце тимчасового розташування війська поза населеним пунктом. 27. Жіноче приміщення у будинку багатих мусульман. 28. Неповна рима, в якій співзвучні тільки наголошені голосні звуки. 30. Почуття міри, що підказує правильне розуміння або оцінку явищ дійсності. 32. Те, в що упаковується товар для зберігання або транспортування. 34. Пристрій на стволі вогнепальної зброї для прицілу. 37. Багато плодкових дерев. 39. ...-де-Жанейро. 40. Місто та муніципалітет у Франції, у регіоні Центр, департамент Ер і Луар. 42. Рос. авто. 43. Автоматизоване робоче місце. 44. Орган зору. 45. Твердий осадок на внутрішніх стінках посудини з нерозчинних солей, який утворюється під час кипіння і випаровування рідини. 46. Довгий мотузок із зашморгом на кінці.

За вертикаллю:

1. Невідома величина. 2. Місто, де розташований головний судовий орган ООН, до юрисдикції якого входять усі питання, що передаються йому

державами, і всі питання, передбачені Статутом ООН і чинними договорами і конвенціями. 3. У сполученні із числівником «один» або без нього означає однократність дії. 4. Морська промислова риба родини лососевих, що заходить у річки для нересту. 5. Пластична маса жовтого чи білого кольору, яку виробляють бджоли для стільника. 6. Рілля, залишена на одне літо без посіву з метою поліпшення якості землі для наступного посіву озимих. 7. Перебування обвинуваченого в момент злочину в іншому місці як доказ його непричетності до злочину. 8. Навісна палуба морського або річкового корабля. 11. Короткий, різкий, поривчастий рух кого-, чого-небудь. 16. У Стародавньому Римі — титул деяких службовців. 17. Місто на південному сході США, столиця і найбільше місто штату Джорджія. 18. Багаторічна тропічна трав'яниста рослина, бульби якої уживають як їжу, переробляють на крохмаль, спирт. 19. Великий гризун, товстий і незграбний, що живе в степу в норах. 21. Густий пушок з коротких волокон на поверхні деяких тканин. 22. Гідротехнічна або дорожня споруда у вигляді валу для зберігання води у водоймищах, захисту низин від

затоплення і т. ін. 24. Муніципалітет у Франції, у регіоні Аквітанія, департамент Атлантичні Піренеї. 25. Вигук, що виражає подив, здогад, пригадування. 29. Задум, бажання зробити щонебудь. 31. Плита (звичайно квадратна), що становить верхню частину капітелі колони. 33. Те саме, що рулон. 35. Негр. 36. Розділовий знак, що має форму гачка. 37. Фізіологічний стан спокою організму людини і тварини, що настає періодично і супроводиться повною або частковою втратою свідомості й ослабленням ряду фізіологічних процесів. 38. Представник північнофракійських племен, які заселяли місцевість від Дунаю до Карпат. 40. Портова споруда для ремонту суден, а іноді й їх будівництва. 41. Персонаж давньогрецької міфології, син Лікімнії.

Відповіді до кросворду в № 212**За горизонталлю:**

1. Форма. 5. Ескіз. 9. Ода. 10. Усм. 12. Два. 13. Лаж. 14. Руб. 15. Бал. 16. Катар. 18. Оков. 20. Ялик. 23. Карат. 25. Осака. 26. Асонанс. 27. Створ. 29. Рокіт. 31. Трал. 33. Табу. 34. Ялина. 37. Апе. 39. Іго. 40. Іда. 42. Цар. 43. Тар. 44. Тат. 45. Право. 46. Джонс.

За вертикаллю:

1. Фол. 2. Одарка. 3. Раж. 4. Аура. 5. Емба. 6. Кдб. 7. Івасик. 8. Зал. 11. Суть. 16. Квасоля. 17. Ряснота. 18. Окіст. 19. Орава. 21. Ласка. 22. Канту. 24. Тор. 25. Оар. 28. Тропар. 30. Ібадан. 32. Рига. 35. Літо. 36. Норд. 37. Ацп. 38. Ера. 40. Іго. 41. Атс.

Шановні клієнти!

Всі, хто має можливість допомогти
незможним людям,
спрямовуйте, будь ласка,
свої внески за адресою:
Україна,
м. Одеса, Приморський район,
БФ "Хесед Шаарей Ціон"
код ЄДРПОУ 34321888
IBAN: UA713510050000026006267265700
в ПАТ "УкрСиббанк"
МФО 351005
65023, м. Одеса,
вул. Ніжинська, 77/79.

Шановні клієнти!
Майстер із ремонту
дрібної побутової техніки
Кабінет 246
Приєм та видача
Четвер з 10.00 до 13.00

Шановні клієнти!
Дрібний ремонт одягу
Приєм та видача:
Понеділок з 10.00 до 13.00, каб.246
Середа з 10.00 до 13.00, каб.246

Посмішка

— Сказати тобі два одеські слова, завдяки яким
розбиваються усі докази?
— І які ж ці два слова?
— І шо?

— Я чула, що ви таки одружили свого синочка! Ну і як
вам невістка?

— Ну, що я вам можу сказати. Вища освіта, вміє готувати
різні страви, гарна робота, дуже акуратна, шие, в'яже.
Загалом, гадюка гадюкою!

— Товаришу даїшнику, чому ви мене зупинили?

— Бо порушуєте!

— Ой, я вас благаю! У вас такий вигляд, ніби ви не радієте!

— Додіку, скільки буде два помножити на два?

— Чотири.

— Правильно! На тобі чотири цукерки.

— Якби знав, сказав би — п'ятнадцять.

— Ти знаєш головні етапи життя єврейської жінки?

— Ні. Розповідай.

— Хвора. Хвора. Хвора. Дуже хвора. Смертельно хвора.

Удова.

— Борисе, ти чув, від Рабіновича втекла дружина?

— І як він?

— Ну, тепер трохи заспокоївся, а спочатку був у нестямі
від радості.

— Фіма, і що з проблемою?

— Я її вирішив.

— І як ти її вирішив?

— Я вирішив, що це не проблема.

— Фелікс, чому ти любиш тещу більше ніж дружину?

— Вона відразу була проти цього шлюбу!

— Боря, ви знаєте, що таке детектор брехні?

— Ой, сказати, що знаю, — це нічого не сказати!

— І що? Ви його бачили?

— Та що там бачив! Я на ньому одружений!

— Дорогий, або ми спочатку зробимо, як я сказала...

— Або?

— Або, навпаки, як я сказала, так і зробимо!

— Додіку, я була такою дурепою в молодості...

— Не хвилюйся... Ти й зараз молодо виглядаєш!

— Кажуть, усе, що робиться, — на краще.

— Це справді так, але є винятки.

— Цікаво, які?

— Просто не завжди на вашу користь.

— Я чула, що ти прожила у щасливому шлюбі двадцять
років?

— Це правда. На це пішло п'ять чоловіків.

— Слухай, друже, я спостерігаю за тобою і завжди бачу,
як ти ввечері зі своєї нової машини зливаєш бензин, а вранці
знову заливаєш...

— Ти знаєш, я підозрюю, що ця сволота його жере навіть
уночі.

— Що це ви йдете повз мене без будь-якого привітання?
Чи ви мене не впізнаєте?

— Дуже навіть впізнаю...

— А може, ви не пам'ятаєте моє ім'я?

— Ні! У мене чудова пам'ять на імена, просто я не
пам'ятаю, яке з них ваше...

Шановні клієнти!

Усіх, хто бажає навчитися малювати,
запрошуємо на заняття,
які проводитимуться по вівторках
з 16:00 до 17:30 під керівництвом художника
Петра Григоровича СТРАЖЦЯ
у Культурному центрі Хеседа
за адресою:
вул Ніжинська, 77/79 .
Довідки за телефоном: 067-518-10-41

Шановні читачі!

Культурний центр БФ "Хесед Шаарей Ціон"
оголошує набір на курси з вивчення
МІЖНАРОДНОЇ МОВИ ЕСПЕРАНТО
Адреса: вул. Ніжинська, 77/79, 2-й поверх, каб. 214
Тел.: 067 518 10 53

ЮВІЛЯРИ БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН", ПРИЙМІТЬ ШИРИ ВІТАННЯ!

100 років

Гольдштейн Фейга

95 років

Гоцувська Ганна

Рубіна Генрієтта

90 років

Аров Дамір

Мільман Лілія

Михайленко Олена

Пінкус Севда

Постолатій Алла

Ступаков Іван

Хайрулліна Зоя

Юсим Ліна

85 років

Беккер Лариса

Будак Роза

Гуревич Саул

Дроздова Ніна

Духовна Фаня

Кремер Валерій

Мазлер Шура

Макаревич Белла

Медова Ніна

Осіпова Софія

Поберезкін Анатолій

Помиткіна Марія

Постолова Ірина

Сасс Людмила

Чалова Ріва

Шаган Артур

80 років

Гаврілін Борис

Іщенко Аліса

Кучерюк Іван

Сокол Олексій

ІМЕННИКИ-ВОЛОНТЕРИ БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН"

Аванесова Рівка

Воловичев Анатолій

Гальперіна Людмила

Гаузнєр Мойсей

Ключник Олена

Коханець Олена

Ландзідель Ольга

Мараєв Геннадій

Машкит Йосип

Стичко Світлана

Турновський Олег

Чумаченко Тетяна

Засновник та видавець —
БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН" (м. Одеса)

Свідоцтво про держреєстрацію 1153-34-Р,
серія ОД, видано 7 червня 2006 р.

Газета видається за підтримки
Claims Conference і American
Jewish Joint Distribution Committee

Некомерційне видання. Розповсюджується безкоштовно.
Реклама та оголошення публікуються безкоштовно.
Індекс видання — 09720

Надруковано у ТОВ "Press Corporation Limited"
21034 Вінниця, вул. Чехова, 12 А

Наклад 2600 прим. Зам. № _____

Головний редактор
Семен ВАЙНБЛАТ
Редакційна колегія:
А. Кесельман,
М. Гаузнєр, П. Козленко
Комп'ютерна верстка
І. Глаголевський
Перекладач
Л. Левін

Надіслані матеріали
не рецензуються і не повертаються.
Листування із читачами —
лише на сторінках газети.
Редакція залишає за собою право
редагувати
і скорочувати надіслані матеріали.
Відповідальність за достеменність
фактів несуть автори.

Адреса редакції:
65023, Одеса, вул. Ніжинська, 77/79
Поштова адреса:
65045, Одеса, а/с 131

<http://dobrasprava.ddns.net>